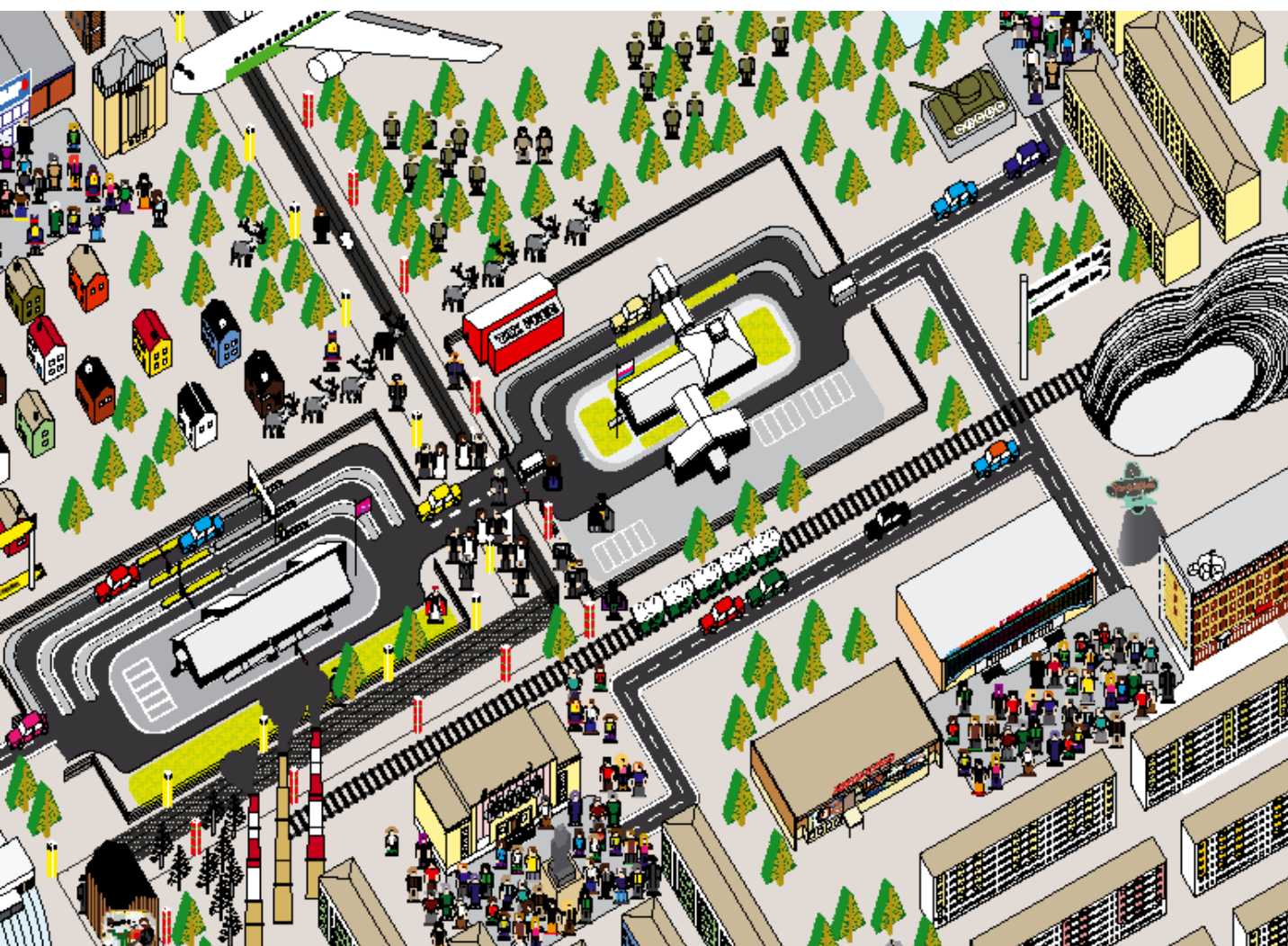

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET

Handlingsplan

Mulighetenes landsdel - handlingsplan for kultur i Nordområdene

Kart over Barentsregionen.

Cartographer/Designer Philippe Rekacewicz, UNEP/GRID-Arendal

Sources: DCW 1992, Statens kartverk (Norway) and various sources compiled by the author.

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET

Handlingsplan

Mulighetenes landsdel - handlingsplan for kultur i Nordområdene

I Tromsø Stift lever de elskværdigste mennesker i landet.

(Knut Hamsun, 1910)

INNHold

DEL I REGJERINGENS NORDOMRÅDESTRATEGI OG KULTURLØFTET

1.1	Regjeringens nordområdestrategi	9
1.2	Kulturløftet	9
1.3	Visjon for handlingsplanen	10
1.4	Kulturtiltak i Nordområdene	11
1.4.1	Styrking av kulturfeltet i Nord-Norge	11
1.4.2	Styrking av norsk-russisk kultursamarbeid	12
1.4.3	Styrking og videreføring av annet internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene	13
2.	Bakgrunn for kultursatsingen i Nordområdene	15
2.1	Kulturløftet og kulturens samfunnsbetydning.....	15
2.2	Kultursatsing i Nordområdene.....	15
2.2.1	En region med muligheter	15
2.2.2	Kultursamarbeid i nord - den nordnorske kulturavtalen	16
2.2.3	Kultursamarbeid med Russland	17
2.2.4	Annet internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene	18

DEL II KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTETS ENGASJEMENT I NORDOMRÅDENE

3.	Kultur og kultursamarbeid.....	19
3.1	Musikk.....	20
3.1.1	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	20
3.1.2	Nordnorsk Opera og Symfoniorkester	21
3.1.3	Riddu Riđđu Festivála	21
3.1.4	Rikskonsertene	22
3.1.5	Festspillene i Nord-Norge	22

3.1.6	Norsk kulturråds avsetninger til musikkformål i Nord-Norge.....	22
3.2	Scenekunst	23
3.2.1	Riksteatret	23
3.2.2	Hålogaland Teater	23
3.2.3	Nordland Teater	24
3.2.4	Beaivváš Sámi Teáhter.....	24
3.2.5	Norsk scenekunstbruk	24
3.2.6	Figurteateret i Nordland.....	24
3.2.7	Stamsund Internasjonale Teaterfestival.....	24
3.2.8	Norsk teaterråd	25
3.2.9	Musikkteater i Bodø	25
3.2.10	Opera Nord	25
3.2.11	Norsk kulturråds tildelinger til scenekunstformål i Nord-Norge	25
3.2.12	Nordnorsk landsdelsscene for Dans	26
3.2.13	Stellaris DansTeater	26
3.2.14	SKINN – Samorganisasjon for kunstformidling i Nord-Norge.....	27
3.2.15	Nordnorsk kunstnersenter.....	27
3.2.16	Norsk kulturråds tildelinger til billedkunst og kunsthåndverk.....	27
3.5	Arkiv.....	27
3.5.1	Statsarkivet i Tromsø	27
3.5.2	Samisk arkiv.....	27
3.6	Bibliotek.....	28
3.6.1	Nasjonalbiblioteket	28
3.6.2	Norsk-russisk bibliotekteneste	29
3.6.3	Bibliotekteneste på Svalbard.....	29
3.6.4	Finsk bibliotekteneste.....	29
3.7	Museum.....	29
3.7.1	Helgeland Museum.....	30
3.7.2	Lofotr Viking Museum.....	30

3.7.3	Midt-Troms Museum.....	30
3.7.4	Museum Nord	30
3.7.5	Norsk Luftfartsmuseum.....	31
3.7.6	Salten Museum.....	31
3.7.7	Nord-Troms Museum	32
3.7.8	Sør-Troms Museum	32
3.7.9	Nordnorsk Kunstmuseum.....	32
3.7.10	Perspektivet Museum.....	32
3.7.11	Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark.....	32
3.7.12	Varanger Museum	33
3.7.13	Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum.....	33
3.7.14	Svalbard Museum	33
3.7.15	Nordnorsk vitensenter – skolesekkmidler	34
3.8	Arkitektur og design	34
3.9	Kulturbygg	34
3.10	Språk.....	35
3.10.1	Kainun institutti – Kvensk institutt.....	36
3.11	Samiske kulturformål.....	36
3.11.1	Samiske kulturformål – overføringer til Sametinget	36
3.12	Særskilte nordområdesatsinger innen kulturfeltet.....	37
3.12.1	Barentskult.....	37
3.12.2	Pikene på Broen:	38
3.12.3	Samovarteatret.....	38
3.13	Kulturtiltak for barn og unge	38
3.13.1	Den kulturelle skolesekken (DKS)	38
3.13.2	Ungdommens kulturmønstring (UKM)	39
3.14	Den kulturelle spaserstokken	39
4.	Film og medier	40
4.1	Regionale filmsentre og fond.....	40

4.1.1	Nordnorsk Filmsenter	40
4.1.2	FilmCamp.....	41
4.1.3	Internasjonalt Samisk Filmsenter	41
4.2	Samisk filmproduksjon.....	41
4.3	Festivaler	42
4.3.1	Tromsø Internasjonale Filmfestival.....	42
4.3.2	Den nordiske ungdomsfilmfestivalen	42
4.3.3	Nordkapp Filmfestival.....	42
4.3.4	Samisk filmfestival i Kautokeino.....	43
4.3.5	Riddu Riđđu Festivála	43
4.4	Samisk radio og fjernsyn.....	43
4.5	Dataspill	44
5.	Idrettssamarbeid i Nordområdene	44
5.1	Statens idrettspolitikk.....	44
5.1.1	Tilskudd til idrettsanlegg	45
5.1.2	Tilskudd til lokale lag og foreninger	45
5.1.3	Tilskudd til idrettskretsene	45
5.1.4	Tilskudd til samisk idrett.....	46
5.2	Idrettssamarbeid i Barentsområdet.....	46
6.	Frivillighet.....	48
7.	Kirkelig samarbeid og virksomhet i Nordområdene	49
7.1	Folkekirken i nord	49
7.2	Samisk kirkeliv.....	50
7.3	Kirkelig utdanning i nord.....	50
7.4	Kirken på Svalbard	51
7.5	Det kirkelige Barentssamarbeidet.....	51
7.5.1	Samarbeidsrådet for Kristne Kirker i Barentsregionen (SKKB)	51
7.5.2	Mellomkirkelig råd for Den norske kirke	52
7.5.3	Lokale samarbeidsprosjekter	52

7.6	Krigsgraver og minnesteder i Nord-Norge.....	52
7.6.1	Krigsgraver og krigskirkegårder	52
8.	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn.....	53
9.	Norsk-russisk kultursamarbeid	53
9.1	Norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene	54
10.	Kultur- og kirkedepartementets engasjement overfor andre land med nedslagsfelt i Nordområdene.	56
10.1	Barentssekretariatet.....	56
10.2	Nordisk ministerråd.....	57
10.3	Barentsrådet	57

DEL III MULIGHETENES LANDSDEL – EN HELHETLIG HANDLINGSPLAN FOR KULTUR I NORDOMRÅDENE

11.	Tiltak for kulturen i Nordområdene.....	59
11.1	Styrking av kulturfeltet i Nord-Norge	60
11.2	Styrking av norsk-russisk kultursamarbeid	64
11.3	Styrking og videreføring av annet internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene	66

Tabeller:

-Kultur og kirkedepartementets bevilgninger innenfor Kulturløftet i de tre nordligste fylkene 2005-2009.

-Norsk kulturråds tilskudd til kulturformål i de tre nordligste fylkene i 2009.

DEL I REGJERINGENS NORDOMRÅDESTRATEGI OG KULTURLØFTET

1.1 Regjeringens nordområdestrategi

Regjeringen slår i Soria Moria-erklæringen fast at den ser Nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer.

Regjeringen la frem sin nordområdestrategi i desember 2006. Den overordnede målsettingen er å skape bærekraftig vekst og utvikling i nord: "Regjeringens politikk er en bred nasjonal satsing på bosetting, arbeid, verdiskaping, utdanning, kultur og kontakt over grensene i nord." Hovedformålet med Regjeringens nordområdestrategi, er å få satsingene på alle de felter som berører utviklingen i nord til å trekke i samme retning og gi større effekt. Regjeringens nordområdesatsing skal utfylle den generelle distrikts- og regionalpolitikken.

I mars 2009 presenterte Regjeringen "Nye byggesteiner i nord. Neste trinn i Regjeringens nordområdestrategi" der det redegjøres for Regjeringens nye satsinger i Nordområdene for å møte kommende miljø- og klimautfordringer og for å utnytte de mulighetene som ligger i nord. Styrking av samarbeidet over grensene over et bredt spekter og sikring av urfolks kultur og livsgrunnlag er blant satsingsområdene som er trukket frem.

Nordområdestrategien handler om å legge forholdene til rette slik at folk i nord kan bygge levedyktige lokalsamfunn med fremtidsrettede arbeidsplasser, gode helse- og utdanningstilbud og rike natur- og kulturopplevelser. Den handler også om å utnytte det store potensialet som ligger i Nordområdene, noe som er av stor betydning både i Norge og internasjonalt.

1.2 Kulturløftet

I arbeidet med å utvikle levekår og livskvalitet for alle som bor i nord vil satsing på kultur stå sentralt. Kunst og kultur har stor verdi i seg selv, for den enkelte, og for mange andre samfunnsområder. Regjeringen har gjennom kulturløftet satt som mål at 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kulturformål innen 2014. I tråd med dette har norsk kulturliv fått nær 2 milliarder i økninger i statlige midler siden 2005. Gjennom kulturløftet har Regjeringen satt i gang en satsing for å fremme kulturfeltets betydning på mange samfunnsområder. Kulturløftet gir derfor viktige bidrag til den bredere samfunnsutvikling i Nord-Norge og i landet for øvrig.

Nordområdestrategien handler også om å delta i samarbeid over grensene i regionen. Også her spiller kulturområdet en viktig rolle. Folk-til-folk-samarbeid, særlig med Russland, står sentralt i nordområdepolitikken. Kultur, utdanning, idrett, barne- og ungdomsarbeid og frivillighet, samt etablering av møteplasser og nettverk er viktige elementer.

Kulturlivet i nord utvikles og utspiller seg lokalt. Den tradisjon, erfaring og kompetanse som er bygget opp i Nord-Norge er helt sentral for arbeidet videre. Det er avgjørende at statens politikk for kultur i Nordområdene utformes i et samspill med lokale og regionale krefter. Kultur gir identitet, trygghet og fellesskap. Kjernepunktet i en satsing

på Nordområdene handler om nettopp dette. Derfor er Regjeringens kulturstrategi for Nordområdene helt sentral i nordområdesatsingen.

1.3 Visjon for handlingsplanen

Med denne handlingsplanen vil Kultur- og kirkedepartementet synliggjøre, sikre og styrke kulturlivet, og kulturfeltets bidrag til utvikling i Nordområdene.

Handlingsplanen skal bidra til at kulturløftet også understøtter og medvirker til at målene for Regjeringens nordområdestrategi blir nådd. Det skjer gjennom en rekke bidrag til kulturliv og kultursamarbeid i de tre nordligste fylkene, gjennom en styrking av det norsk-russiske kultursamarbeidet og gjennom styrking av kultursamarbeidet i andre internasjonale fora med nedslagsfelt i Nordområdene.

Denne handlingsplanen for kultur i Nordområdene inngår i en bred satsing som skal gi resultater over tid for menneskene i Nord-Norge og landet som helhet.

Det sentrale målet for handlingsplanen er at den skal bidra til utvikling i nord gjennom en helhetlig satsing på kultur, i samspill med regionen. Målet nås gjennom å:

- Utnytte mulighetene kulturfelt gir.

Kulturfeltet har verdi i seg selv, for den enkeltes utvikling, opplevelser og livskvalitet. Kulturen har også stor betydning for oppnåelse av andre samfunns mål som helse, inkludering, sysselsetting, næringsutvikling og stedsutvikling.

- Utnytte mulighetene ressursene i nord gir.

Ressursene er mange, både menneskelige og fra naturens side i den nordligste landsdelen. De tradisjoner, erfaringer og den kompetanse som er bygget opp i Nord-Norge er viktige for å lykkes i nordområdesatsingen. Kulturstrategien skal bidra til å utløse dette potensialet.

- Utnytte mulighetene grenseområdene gir.

Nærheten til gode naboer i Nordområdene åpner for møter mellom et mangfold av kulturer og kulturuttrykk som gir store muligheter for opplevelser, læring, samarbeid, utveksling og dialog over grensene.

Konsert på Keiservarden med Leif Ove Andsnes, Nordland Musikkfestuke. Foto: Bjørn Erik Olsen.

1.4 Kulturtiltak i Nordområdene

For å nå visjonen i denne handlingsplanen, presenterer Kultur- og kirkedepartementet en rekke tiltak for en fortsatt utvikling av kulturfeltet til beste for befolkningen i Nord-Norge, landet for øvrig og for kultursamarbeid over grensene i Nordområdene.

Kulturfeltet har en sentral, sammensatt og vidtrekkende rolle for samfunnsutviklingen i Nord-Norge, og for samarbeidet i Nordområdene. Handlingsplanen inneholder derfor tiltak innenfor et bredt felt og på flere nivåer (Tiltakene presenteres nærmere i handlingsplanens del III nedenfor):

1.4.1 Styrking av kulturfeltet i Nord-Norge

Kultur- og kirkedepartementet vil forankre nordområdesatsingen i kultursektoren i Nord-Norge og landet for øvrig ved å:

- tilrettelegge for samarbeid mellom nasjonale kulturinstitusjoner og de nordnorske kulturinstitusjonene.
- arbeide for å skape flere møteplasser for kulturaktørene i Nord-Norge.

Kultur- og kirkedepartementet vil gjennom kulturløftet arbeide for å videreutvikle og styrke eksisterende kulturinstitusjoner og kulturaktiviteter i Nord-Norge ved å:

- øke Nord-Norges andel av den nasjonale kultursatsingen gjennom Regjeringens kulturløft.

- legge til rette for utbygging av et differensiert profesjonelt musikkliv i landsdelen, med et nettverk av ulike institusjoner som fyller ulike roller i en helhet i Nord-Norge.
- fortsette styrkingen av de 14 museene i de tre nordligste fylkene som mottar driftstilskudd fra Kultur- og kirkedepartementet. Disse museene arbeider med materielle og immaterielle kulturuttrykk knyttet til Nordområdenes historie og samtid og er viktige møteplasser og aktører i forvaltningen av Nordområdenes kulturelle identitet.
- støtte bibliotekene som levende litteraturhus som fremmer leselyst, kulturopplevelser og informasjon for alle, og som fungerer som en flerkulturell møteplass.
- fremme en bredere og bedre satsing på film i landsdelen slik at utviklingen av et godt fagmiljø i Nord-Norge fortsetter.
- legge forholdene bedre til rette for kunstnere og kunstformidling slik at landsdelen får vitale og profesjonelle fagmiljøer og institusjoner for visuell kunst på internasjonalt nivå.
- styrke virksomheten til Pikene på Broen.
- bidra til barne- og ungdomskulturen i landsdelen.
- arbeide for å legge til rette for det brede frivillige engasjementet i idrett og kultur og sørge for å øke antallet frivilligsentraler i landsdelen ytterligere.
- styrke samspillet mellom kultur og næringsutvikling i regionen, herunder på kultur som en del av reiselivsopplevelser og etablering av kulturbedrifter og kultureksport.
- bidra til pilotprosjekt kulturnæringsfond i Tromsø
- stimulere norsk idrett til større vekt på Nord-Norge når det gjelder anlegg, mesterskap og internasjonalt samarbeid.

Kultur- og kirkedepartementet vil arbeide for å styrke samisk kultur og nasjonale minoriteter ved å:

- øke overføringene til samisk kultur via Sametinget.
- bidra til arenaer for formidling, møteplasser og andre tiltak som fremmer flerkulturelle kulturuttrykk og – aktiviteter i nord.
- øke støtten til samiske aviser.

1.4.2 Styrking av norsk-russisk kultursamarbeid

Kultur- og kirkedepartementet vil styrke kultursamarbeidet med Russland ved å:

- gjennomføre norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene.
- gjennomføre tiltak under det første treårige samarbeidsprogrammet (2010-2012) i henhold til norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene.

- arbeide for å forankre internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene i nasjonale institusjoner.

Kultur- og kirkedepartementet vil legge til rette for at det blir skapt møteplasser, nettverk og utveksling over den norsk-russiske grensen for å styrke erfaringsutveksling og relasjonsbygging ved å:

- styrke kulturprogrammet Barentskult.
- styrke aktiviteter på ulike kulturområder innen kulturfeltet:
 - Bidra til samarbeid om kunstutstillinger, festivaler, kulturdager og andre kulturarrangementer.
 - Oppmuntre til etablering av hospiteringsprogrammer, bidra til at det blir arrangert gjestespill av musikk- og teaterensembler, tilrettelegge for utveksling av unge klassiske musikere mellom de to landene.
 - Bidra til organisering av konferanser og seminarer innenfor flere av kultursektorene.
 - Fortsette sin støtte til grenseoverskridende samiske og urfolks kulturprosjekter bl.a. gjennom bidrag til møteplasser som Riddu Riđđu-festivalen.
- legge til rette for å videreutvikle folk-til-folk-samarbeidet i regi av idrettsorganisasjonene i Nordområdene.
- bidra til å skape møteplasser for russiske og norske frivilligsentraler og legge til rette for å videreutvikle dialog og møteplasser mellom frivillige organisasjoner og sammenslutninger i Russland og Norge.
- støtte til videreutvikling av nordnorsk kirkelivs særpreg, preget av etnisk, språklig og kulturelt mangfold, og støtte kirkesamarbeidet over grensene.
- arbeide for å forenkle grensepasseringer over den norsk-russiske grensen for å lette kulturutvekslingen i Nordområdene.

1.4.3 Styrking og videreføring av annet internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene

Kultur- og kirkedepartementet vil videreføre sitt engasjement i internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene ved å:

- styrke markering og koordinering av norsk kulturpolitikk i internasjonale og regionale samarbeidsfora og videreutvikle den aktive dialogen med nabolandene om kulturpolitikk i Nordområdene.

Norge deltar i en rekke internasjonale og regionale fora for samarbeid og kontakt. Det er viktig at norsk kulturpolitikk og tiltak på kulturfeltet er synlig som viktig del av vårt internasjonale arbeid. Kultur- og kirkedepartementet vil fortsette sin innsats for å synliggjøre kulturfeltets betydning i internasjonalt samarbeid og for bedret koordinering av tiltak i ulike fora.

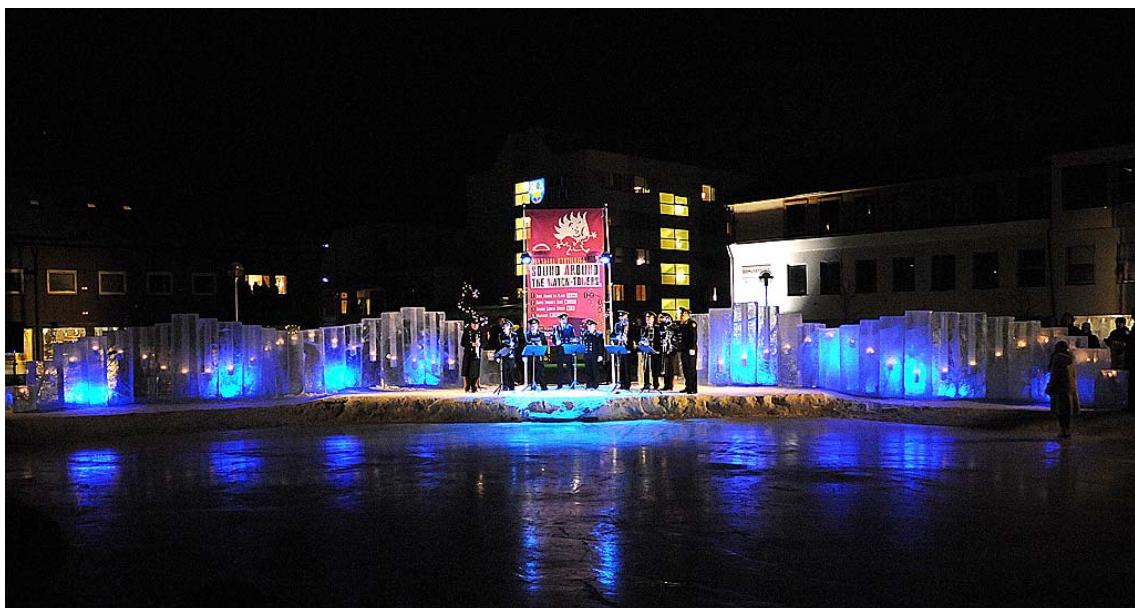
- fortsette deltakelsen i Barentskult

Kultur- og kirkedepartementet bidrar til Barentskultprogrammet, jfr. omtale ovenfor. Barentskult dekker også internasjonale kulturprosjekter i Nordområdene utenom Russland.

- arbeide for støtte til grenseoverskridende kultursamarbeid i Nordområdene.

Innenfor ulike kultursektorer vil departementet:

- arbeide for utvekslingsprogrammer for musikkensembler, kor og dansegrupper og for teaterutveksling og festivaler.
- bidra til å utvikle hospiteringsprogram mellom museer i Nordområdene.
- styrke innsatsen for oversettelse av samtidslitteratur.
- tilrettelegge for en videreutvikling av Barentsidretten i regi av idrettsorganisasjonene.
- styrke bidraget til Samarbeidsrådet for Kristne kirker i Barentsregionen, med særlig vekt på å understøtte kirkelige folk-til-folk-prosjekter over grensene.

Åpning av utstillingen "Sound Around The Watch Towers" under Barents Spektakel 2009.
Foto: Gustav Holmvik.

2. BAKGRUNN FOR KULTURSATSINGEN I NORDOMRÅDENE

2.1 Kulturløftet og kulturens samfunnsbetydning

Regjeringen skal gjennomføre et løft for kulturen og frivillig sektor gjennom Kulturløftets mål om at 1 pst. av statsbudsjettets utgifter skal gå til kulturformål innen 2014. Kulturløftet vil fortsatt være en bærebjelke for kulturtilbudet i nord.

I 2009 mottar de tre nordligste fylkene 9,69 pst. av totalbudsjettet til Kultur- og kirkedepartementet, dvs. 803,6 mill. kroner av et totalbudsjett på 8 295 mill. kroner. Tilskuddene til de enkelte tiltakene fremgår av tabell som er gjengitt bakerst i handlingsplanen.

Kulturpolitikken tar sitt utgangspunkt i at kunst og kultur har stor verdi i seg selv. Kunst, kultur, idrett og frivillighet gjør samfunnet rikere og er avgjørende for menneskers livskvalitet, felleskap og utvikling.

Tilgang til kunst- og kulturopplevelser og muligheten til å uttrykke seg gjennom kunst og kultur skal ikke være avhengig av geografi og sosiale skillelinjer. Det er derfor et mål å øke deltakelsen i kultur- og organisasjonsliv i grupper som i liten grad deltar i dag. Kulturliv og frivillige organisasjoner er sentrale møteplasser for deltakelse, aktiviteter og opplevelser.

Regjeringen er opptatt av den bredere samfunnsmessige betydningen av en aktiv kulturpolitikk. Satsing på kultur har stor betydning for andre samfunns mål som næringsutvikling, arbeidsplasser og stedsutvikling, integrering og inkludering, helse, læring og kreativitet. Kulturfeltet og folk-til-folk samarbeidet inngår også ofte som element i internasjonalt samarbeid. Kultur har en grensesprengende og grenseoverskridende kraft i ordenes mange betydninger og skaper grunnlag for møter og felles opplevelser.

Kulturen kan også bidra positivt til verdiskapingen i samfunnet, både i bedriftsøkonomisk forstand og i bredere samfunnsøkonomiske sammenhenger. Dette kan skje ved at kulturelt innhold gjøres til gjenstand for næringsvirksomhet i kulturnæringer eller ved at det inngår som innsatsfaktor i tradisjonelt næringsliv, som for eksempel reiselivsnæringene. Kulturlivet og kulturnæringene kan gi viktige bidrag til den bredere samfunnsøkonomiske utvikling ved blant annet å bidra til stedsutvikling ved å styrke stedets identitet og gjøre steder mer attraktive for dem som bor der og for tilreisende. Kulturen kan være med og påvirke valg av sted å bo, å utdanne seg og for lokalisering av næringsetableringer. Disse sammenhengene har også stor betydning i arbeidet med å sikre urfolkenes kultur og livsgrunnlag gjennom tradisjonskunnskap og næringsutvikling.

2.2 Kultursatsing i Nordområdene

2.2.1 En region med muligheter

Nordområdene har et rikt kulturliv med viktige kulturinstitusjoner og en rekke kreative og talentfulle kulturarbeidere og kunstnere. Siden Barentssamarbeidet ble etablert i 1993 har kulturnettverkene i regionen vokst seg sterke. Aktørene innenfor nettverkene

innehar mye kompetanse og kunnskap. Samtidig er regionen og det grenseoverskridende samarbeidet som pågår der en spennende destinasjon for kunstnere med tilhørighet utenfor regionen. Nordområdene blir i økende grad brukt som arena for utvikling av ny, moderne, skapende kunst og kultur, ofte i samspill mellom kunstnere fra regionen og kunstnere utenfra. Friere bevegelse og styrkede kontakter mellom mennesker med ulike nasjonal, kulturell og sosial bakgrunn har stor egenverdi og bidrar til mellommenneskelig forståelse og sosial og økonomisk utvikling. Nordområdene skal være en multikulturell møteplass.

Kulturutfoldelse og kulturutveksling skaper økt forståelse og respekt mellom kulturer, og kultur har derfor alltid vært viktig for kontakten over grensene i nord. Gjennom dette kan folk i Nordområdene møtes i kulturell sammenheng, dele opplevelser og erfaringer over landegrensene og lære hverandres kultur å kjenne.

2.2.2 Kultursamarbeid i nord - den nordnorske kulturavtalen

Det er over mange år bygget opp omfattende erfaring og kompetanse knyttet til kultursamarbeid i Nordområdene. Det er nylig fremforhandlet en ny versjon av den nordnorske kulturavtalen mellom Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner. I perioden 2010 – 2013 skal det satses spesielt på områdene profesjonell musikk, film og visuell kunst. Denne avtalen bygger videre på tidligere avtale om landsdelssamarbeid. Avtalen skal revideres hvert fjerde år i forbindelse med rullering av fylkesplanene.

Nordland, Troms og Finnmark fylker har alle lange tradisjoner for samarbeid over grensene, og har alle bilaterale avtaler med regioner i Nordvest-Russland.

På denne bakgrunn legger departementet stor vekt på å ha en god dialog med fylkene om utviklingen av kulturpolitikken, både i forhold til Nord-Norge og det internasjonale kultursamarbeidet i Nordområdene. Fortsatt god, løpende kontakt med de tre nordligste fylkene vil være viktig for å nå målene for Regjeringens innsats for kultursamarbeid i Nordområdene. Det er avgjørende at det bygges videre på den omfattende erfaring og kompetanse som er bygget opp i Nord-Norge, og at den understøtter det omfattende og gode arbeidet som er gjort frem til i dag. Gjennomføringen av tiltakene i handlingsplanen vil derfor skje i et samspill med det arbeid som utvikles og gjennomføres av fylker og kommuner og kulturaktører lokalt og regionalt.

Den norsk-russiske grensen. Foto: Barentssekretariatet.

2.2.3 Kultursamarbeid med Russland

Forholdet til Russland, som nabo og det land Norge deler Barentshavet med, er den sentrale tosidige dimensjon ved nordområdepolitikken. Russland og Norge har en felles grense i nord. Siden 1826 er dette en av de lengst "overlevende" grenser i Europa. Gjennom historien og frem til i dag, via pomorhandelen, sovjettiden og tiden etter 2. verdenskrig, har grensen vært preget av fredelig naboskap.

Kulturløftet skal også løfte i Barentsregionen. Kulturinnsats over et bredt spekter inngår som et viktig element i det bredere folk-til-folk-samarbeidet overfor Russland. Et økt samarbeid på kulturområdet kan bidra til å fremme forståelse og kommunikasjon og skape møteplasser og nettverk mellom landene. Det bidrar til gjensidig tillit, innsikt og respekt på tvers av geografiske skillelinjer, og det åpner for samarbeid også på andre samfunnsområder.

Nordområdene er også kjennetegnet av en rik urfolkskultur. Regjeringen har slått fast at samiske kunstutøvere og den samiske befolkningen har sin naturlige plass i det bredere kultursamarbeidet over landegrensene i nord.

Kulturministrene i de to land undertegnet 28. januar 2009 en norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene. Handlingsplanen har til hensikt å fremme utvikling og styrking av de vennskapelige forhold og tillit mellom de to statenes folk, og uttrykker sitt ønske om å gi nye impulser til det bilaterale samarbeidet innen kunst og kultur.

I tråd med handlingsplanen skal det etableres treårige samarbeidsprogrammer som angir områder som vies særlig oppmerksomhet i programperioden. Ministrene har undertegnet det første samarbeidsprogrammet, for perioden 2010 – 2012. I den første programperioden vil arbeidet særlig ha oppmerksomhet mot litteratur og bibliotek, filmfestivaler, jazz-samarbeid, samt barn og unges kunst- og kultursamarbeid, og urfolks kunst og kultur.

Det skal etableres et norsk-russisk kulturforum og det skal gjennomføres årlige norsk-russiske kulturdager vekselvis i de to land. Det skal også etableres felles nettbaserte informasjonstiltak med informasjon på norsk og russisk.

Også Utenriksdepartementet disponerer midler til kulturformål i Nordområdene innenfor kulturløftet. Midlene benyttes etter samme retningslinjer for å styrke nettverksbyggingen mellom fylkeskommunene, kommunene, kulturinstitusjonene og for å fremme lag og foreningers samarbeid i Barentsregionen med vekt på Russland.

2.2.4 Annet internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene

Norges engasjement for internasjonalt samarbeid i Nordområdene omfatter naturlig også de andre nordiske landene. Regjeringen legger vekt på å utvikle kultursamarbeidet over grensene i nord også overfor de andre landene i regionen.

Norge deltar i en rekke ulike internasjonale fora som har Nordområdene som nedsalgfelt, og hvor kulturfeltet på forskjellige måter inngår som tema. Kulturdimensjonen har en sentral plass i Barentssamarbeidet. Barentsrådet har en egen arbeidsgruppe for kultur som har utviklet programmet ”Nye vinder i Barentsregionen 2008 – 2010”.

Det norske Barentssekretariatet har kultur høyt oppe på sin dagsorden, og driver sammen med de tre nord-norske fylkeskommunene, Utenriksdepartementet og Kultur- og kirkedepartementet programmet Barentskult på til sammen 14 mill. kroner i 2009.

Nordisk Ministerråd, Østersjørådet og Arktisk Råd er også aktører som deltar i forskjellige kulturprosjekter i nord. Innenfor samarbeidet mellom EU, EØS og Russland er Nordisk ministerråd sekretariat for utviklingen av en Nordlige Dimensjons Kulturpartnerskap etter modell av tilsvarende løsninger for helse, miljø og transport.

Samarbeidet i Barentsregionen kjennetegnes ved et bredt folkelig engasjement og gjør det enestående i internasjonal sammenheng. Samarbeid og kulturutveksling mellom folkene over grensene i nord har lange tradisjoner.

Folk-til-folk-samarbeidet er en viktig del av norsk nordområdepolitikk. Helse, utdanning, kultur, idrett, barne- og ungdomsarbeid og frivillighet utgjør sentrale komponenter i dette samarbeidet. Ved at folk finner sammen i felles aktivitet på disse områdene skapes det forståelse og tillit som fremmer stabilitet og utvikling i nord.

Regjeringen vil legge til rette for at Barentssamarbeidet fortsatt kan spille en viktig rolle når det gjelder å skape møteplasser og nettverk for folk i Nordområdene. Samtidig er det viktig at arbeidet skjer på en hensiktsmessig måte, med god informasjonsutveksling mellom de ulike fora for å utvikle kunnskap og for å unngå unødige dobbeltarbeid.

Del II KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTETS ENGASJEMENT I NORDOMRÅDENE

3. KULTUR OG KULTURSAMARBEID

I denne delen gis en oversikt over kulturtiltak og institusjoner i Nord-Norge som mottar statlig støtte.

Bevilgningene til kulturformål i Nord-Norge har gjennom kulturløftet fått en sterk økning siden 2005:

2005	2009	Økning	Økning i prosent
482 mill. kroner	644 mill. kroner	162 mill. kroner	33,6 %

Tilskuddene til de enkelte tiltakene fremgår av tabell som er gjengitt bakerst i handlingsplanen.

Kultursamarbeidet i Nordområdene har utviklet seg positivt de siste 15 årene, og en rekke ulike samarbeidsprosjekter er gjennomført eller er i planleggingsfasen. Norge vil styrke kultursamarbeidet over grensene i nord, særlig med Russland. Kulturkontakter fremmer forståelse og kommunikasjon, de skaper møteplasser og nettverk som bygger tillit og åpner for samarbeid på andre samfunnsområder. Her presenteres også ulike statlige støttede tiltak for å fremme kultursamarbeid over grensene i nord.

Norsk kulturråd forvalter noen av disse midlene, og bidrar til finansiering av kulturtiltak og institusjoner over et bredt felt innenfor sine ulike ordninger på kapittel 320, post 55. Dette tilfaller også Nordområdene, herunder Svalbard. Kultur- og kirkedepartementets avsetninger til Norsk kulturråd er økt fra 18,3 mill. kroner i 2005 til 30 mill. kroner i 2009. Det er gitt en oversikt over Norsk kulturråds tildelinger til ulike deler av kulturfeltet i 2009 bakerst i handlingsplanen.

Også Utenriksdepartementet disponerer midler til kulturformål i Nordområdene. Utenriksdepartementets budsjetter øremerket informasjonstiltak, kultursamarbeid og folk-til-folk samarbeid knyttet til Nordområdestrategien er tredoblet fra 2006 til 2009 fra 5 til 15 millioner kroner.

Nordnorsk symfoniorkester. Foto: Stig Einarsen.

3.1 Musikk

På musikkfeltet får en rekke tiltak i Nordområdene tilskudd gjennom Kultur- og kirkedepartementets budsjett. Det er etablert et nordnorsk symfoniorkester som skal binde sammen ulike musikkmiljøer i de tre nordligste fylkene. Et samarbeid mellom Tromsø kammerorkester, Bodø Sinfonietta, Opera Nord og Musikkteater i Bodø danner utgangspunktet for det nordnorske symfoniorkesteret. Det gir landsdelen ett sterkt ensemble i Bodø, ett i Tromsø, et nordnorsk symfoniorkester og et sterkt felles operamiljø.

Et av satsingsområdene i den nordnorske kulturavtalen er musikk. Et differensiert profesjonelt musikkliv i landsdelen er viktig for de tre fylkeskommunene.

3.1.1 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge er et musikksamarbeid som omfatter de fylkeskommunale enhetene Musikk i Nordland (MiN), Musikk i Troms (MiT) og Musikk i Finnmark (MiF), i tillegg til Nordnorsk Jazzsenter.

Landsdelsmusikerordningen driver syv profesjonelle, utøvende musikkensembler innenfor klassiske og rytmiske sjangre gjennom MiN, MiT og MiF. Det rytmiske feltet er representert med ensemblene Inga Juuso Group (joik), folkemusikkgruppen Fotefar, jazzensemblet Link og Varangermusikerne.

3.1.2 Nordnorsk Opera og Symfioniorkester

Nordnorsk Opera og Symfioniorkester AS ble etablert sommeren 2009 med utgangspunkt i Tromsø Symfioniorkester, Bodø Sinfonietta, Opera Nord og Musikkteater i Bodø.

Selskapet skal drive og utvikle et symfioniorkester i Nord-Norge, drive kjerneensemblene Tromsø kammerorkester og Bodø Sinfonietta, samt produsere og formidle ballett, opera og musikkteater av høy kunstnerisk kvalitet i landsdelen.

Det nye orkesteret, Nordnorsk Symfioniorkester, skal bestå av de fremste musikerne i landsdelen. I tillegg til kjernebesetningen i Bodø og Tromsø, skal orkesteret ha fast medvirkning også fra Forsvarets divisjonsmusikk i Harstad og landsdelsmusikerne. Målsetningen til orkesteret er å bli hele landsdelens symfioniorkester.

Det nye selskapet eies av Tromsø og Bodø kommune, og vil årlig motta driftsmidler fra staten og Nordland fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Finnmark fylkeskommune og fra eierne.

Bodø Sinfonietta 2008. Foto: Bjørn Erik R. Lunde.

3.1.3 Riddu Riðđu Festivála

Riddu Riðđu Festivála ble etablert i 1991, og festivalens formål er i henhold til vedtektene å ”synliggjøre og utvikle den sjøsamiske kulturen i møte med seg selv og andre kulturer”.

Programmet for festivalen er bredt sammensatt med vekt på formidling av kunst og kultur (musikk, scenekunst, billedkunst, litteratur, film og design), i tillegg til samiske tevlinger, barne- og ungdomsleir, seminarer m.m. Festivalen arrangeres årlig i Gáivuotna (Kåfjord). Riddu Riđđu oppgir å ha mellom 3000 - 4000 individuelle besøkende hvert år og mellom 10 000 - 15 000 arrangementsbesøkende. Mellom 300 - 400 frivillige bidrar til gjennomføringen av festivalen. Festivalen er gitt knutepunkt-status fra 2009.

3.1.4 Rikskonsertene

Rikskonsertene ble opprettet i 1968 og er i dag produsent og leverandør av kvalitetskonserter innenfor alle musikksgangre til konsertarrangører over hele landet. Rikskonsertene skal formidle konserter som er produsert internt og eksternt i samarbeid med utøvere og aktører innenfor norsk og internasjonalt musikkliv. Rikskonsertene skal ha et spesielt ansvar for norske musikk- og utøvertradisjoner, og stimulere kunstneriske nyvinninger. Rikskonsertene har bygd opp en landsomfattende ordning med skolekonserter gjennom 40 år, i tillegg til offentlige konserter og barnehagekonserter, og er nasjonal aktør for musikk i Den kulturelle skolesekken.

3.1.5 Festspillene i Nord-Norge

Festspillene i Nord-Norge ble første gang arrangert i 1965, og fikk status som knutepunktinstitusjon i 1995. Festspillene i Nord-Norge er en stiftelse som har til formål å arrangere årlige festspill, bidra til å styrke kulturliv og kunstnerisk virksomhet i landsdelen, reflektere menneskers livsvilkår i Nord-Norge og på Nordkalotten, og være møtested og eksponeringsforum for aktører, organisasjoner og institusjoner innen regionalt, nasjonalt og internasjonalt kulturliv.

Festspillene i Nord-Norge blir arrangert i juni hvert år. Aktivitetene er i stor grad lokalisert til Harstad kommune i Nordland, selv om det også blir lagt vekt på at aktiviteter blir spredd over hele landsdelen. Festspillprogrammet baserer seg på et bredt samarbeid med andre aktører i og utenfor Nord-Norge. Festspillene har som visjon å være Nord-Norges viktigste kulturarrangement.

3.1.6 Norsk kulturråds avsetninger til musikkformål i Nord-Norge

Norsk kulturråd forvalter ulike kulturtiltak for Kultur- og kirkedepartementet (kap. 320 Allmenne kulturformål, post 74 Tiltak under Norsk kulturråd). Over denne posten finansieres Regionalt senter for kirkemusikk i Bodø.

Senteret ble etablert ved et prosjektstyre oppnevnt av Bodø domkirkes musikkråd i 2004 og har fra 2005 mottatt tilskudd over statsbudsjettet. Gjennom sitt arbeid har senteret særlig lagt vekt på tiltak som innebærer samarbeid, fokus på barn og unge og nyskaping.

Norsk kulturråd fordeler gjennom Norsk kulturfond midler til ulike andre musikktiltak i Nord-Norge. En detaljert oversikt over Kulturrådets tildelinger i 2009 følger bakerst i handlingsplanen.

3.2 Scenekunst

I Nord-Norge med store geografiske avstander er det en utfordring å sørge for et desentralisert teatertilbud. Det er viktig å styrke teatertilbudet her og særlig i Finnmark. Hålogaland Teater skal gi et godt teatertilbud på teatret i Tromsø og som turnéteater i Troms og Finnmark. Nordland Teater spiller i eget hus på Mo i Rana, men er også et turnéteater som skal gi et godt teatertilbud i hele fylket. Beaivváš Sámi Teáhter skal fremme teatervirksomhet på samisk språk og på den måten formidle samisk kultur, og turnere i de samiske områdene i Norge, Sverige, Finland og i noen grad også i Russland.

Det frie scenekunstheltet er i utvikling i de nordligste fylkene. I Nordland gjelder dette spesielt i forbindelse med Teater Nor, Stamsund Internasjonale Teaterfestival og Figurteatret i Nordland som genererer økt aktivitet hos nye aktører i fylket. I Finnmark er det profesjonelle miljøet rundt DansefestivalBarents og Nordnorsk Landsdelscene for dans med på å inspirere til økt aktivitet i Finnmark. I tillegg til at nevnte sentrale scenekunstaktørene har samarbeidspartnere fra inn og utland, bidrar også festivalene med visninger av gjestespill av ulike scenekunstuttrykk, som i siste ledd er med på å øke kvaliteten i de lokale scenekunstprosjektene.

Troms har hatt en markant utvikling i det frie scenekunstheltet de siste årene med miljøer rundt Rådstua Teater i Tromsø og Kulta Produksjoner (nysirkus og andre scenekunstuttrykk). Scenekunstmiljøet i Troms har i de senere årene vært preget av at kunstnere med bakgrunn fra Troms kommer tilbake etter endt utdanning og praksis fra inn- og utland. Disse aktørenes nettverk har også ført til at andre aktører som i utgangspunktet ikke har hatt forankring i landsdelen har søkt seg til Tromsø for å utvikle prosjektbasert scenekunst der. Aktiviteten har økt betraktelig de siste årene og den kunstneriske aktiviteten er i sterk utvikling. Det er etablert en felles interesseorganisasjon for frie, profesjonelle scenekunstnere i Tromsø - RadArt. RadArt har som målsetting å bidra til økt profesjonalisering av det lokale scenekunstmiljøet, styrke utveksling nasjonalt og internasjonalt, samt arbeide for kompetanseheving og formidling av scenekunst. Det er stor bredde i de lokale scenekunstnernes uttrykk; teater, dans, musikkteater, performance og nysirkus.

3.2.1 Riksteatret

Riksteatret er det eneste teatret som er organisert som statsinstitusjon. Teatret viser et bredt repertoar med 10 - 12 forestillinger årlig på 70 faste spillesteder over hele landet. Riksteatrets produksjoner er dels egenproduserte og dels oppsetninger som er produsert i samarbeid med eller innkjøpt fra andre teatre og frie grupper. Repertoaret består av ordinære teaterforestillinger, særskilte forestillinger for barn og unge, danseforestillinger og figurteater. I 2007 ble 81 forestillinger, dvs. 16 pst. av den totale aktiviteten, vist i de tre nordligste fylkene.

3.2.2 Hålogaland Teater

Hålogaland Teater ble etablert i 1971 som region/landsdelsteater for Troms og Finnmark og har tilhold i Tromsø. Teatret er et aksjeselskap eid av Troms fylkeskommune, Finnmark fylkeskommune og Tromsø kommune. Teatret produserer og viser forestillinger i nybygde lokaler i Tromsø og turnerer i Troms og Finnmark.

3.2.3 Nordland Teater

Nordland Teater ble etablert i 1979 og har tilhold i Mo i Rana. Nordland Teater er et aksjeselskap der Nordland fylkeskommune eier 60 pst. og Rana kommune 40 pst. av aksjene. Nordland Teater holder til i nytt bygg i Mo i Rana og turnerer i hele fylket. Nordland Teater arrangerer hvert år Vinterlysfestivalen med scenekunst fra Norge og utlandet.

3.2.4 Beaivváš Sámi Teáhter

Beaivváš Sámi Teáhter ble etablert i 1981 som fri gruppe og har tilhold i Kautokeino. Fra budsjettåret 2002 ble det forvaltningsmessige ansvaret for Beaivváš Sámi Teáhter overført Sametinget. Staten ved Kultur- og kirkedepartementet eier fortsatt 40 pst. av aksjene i teatret. De øvrige aksjene er fordelt på Kautokeino kommune med 40 pst. og Samenes Landsforbund og Norske Samers Riksforbund med 10 pst. hver.

Beaivváš Sámi Teáhter skal fremme teatervirksomhet på samisk språk og på den måten formidle samisk kultur. Teatret skal dekke de samiske områdene i Norge, men arbeider også til en viss grad i de samiske områdene i nabolandene. En særskilt utfordring for Beaivváš Sámi Teáhter er at det ikke finnes noen sterk teatertradisjon i det samiske området. Beaivváš Sámi Teáhters teatertradisjon bygger særlig på samisk språk, samisk fortellertradisjon og joikens ulike former. Beaivváš Sámi Teáhter fikk fra 1987 støtte over Kultur- og kirkedepartementets budsjett.

3.2.5 Norsk scenekunstbruk

Norsk Scenekunstbruk formidler scenekunst til barn og unge i grunnskolen og videregående skoler gjennom Den kulturelle skolesekken. Departementet tar sikte på at ansvaret for produksjon og formidling av scenekunstproduksjoner i sin helhet skal finansieres over statsbudsjettet, og at spillemidlene fra Norsk Tipping skal utfases i løpet av 2009 og 2010. På scenekunstheltet samles ansvaret for dette i Norsk Scenekunstbruk ved at de arbeidsoppgaver som før lå til Norsk kulturråd vedrørende produksjon også ivaretas av Scenekunstbruket. Tilskuddet er økt for også å styrke formidlingen av fri scenekunst, bl.a. ved å innlemme Finnmark i ordningen.

3.2.6 Figurteateret i Nordland

Figurteateret i Nordland ble etablert i 1991 og er et tiltak under Nordland fylkeskommune med tilhold i Stamsund. Teateret arbeider med produksjon og formidling av figurteater. Et av målene er å skape høy kunstnerisk kvalitet for barn og unge. Figurteateret i Nordland samarbeider hvert år med Teater Nordland om Stamsund Internasjonale Teaterfestival som gir Figurteateret i Nordland mulighet til å presentere scenekunst av internasjonal kvalitet for et nordnorsk publikum.

3.2.7 Stamsund Internasjonale Teaterfestival

Stamsund Internasjonale Teaterfestival ble etablert i 1998 og har tilhold i Stamsund. Stamsund Internasjonale Teaterfestival er et aksjeselskap fra 2000. Målsettingen for festivalen er å arrangere en årlig internasjonal teaterfestival med gjestespill, faglige seminarer, konferanser mv. som fokuserer på den samtidige scenekunsten.

3.2.8 Norsk teaterråd

Norsk teaterråd ble etablert i 1980 under navnet Norsk Amatørteaterråd som paraplyorganisasjon for amatørteater i Norge. Teaterrådet har i 2007 16 medlemsorganisasjoner. Det ytes tjenester til amatørteatergrupper, skoleverket, kulturskoler og frie grupper ved utlån av manus og klarering av opphavsrettigheter. Teaterrådet er ansvarlig for den nettbaserte manustjenesten Dramas. Norsk teaterråd arrangerer NM i Teatersport for amatører.

3.2.9 Musikkteater i Bodø

Musikkteater i Bodø ble etablert i 1999. Musikkteater i Bodø er et distriktsoperatiltak som setter opp opera og musikkteater av høy kvalitet i samarbeid mellom amatører, profesjonelle og frivillige. Musikkteater i Bodø blir nå en del av Nordnorsk symfoniorkester.

3.2.10 Opera Nord

Opera Nord ble etablert i 2002 og har tilhold i Tromsø. Opera Nord er en stiftelse som opprinnelig ble opprettet av foreningene Tromsø Opera og Tromsø Operas Venner. Opera Nord er en regionopera i Tromsø som formidler ballett, opera og musikkteater i Troms og Finnmark gjennom egne produksjoner og i samarbeid med andre profesjonelle aktører. Opera Nord blir nå en del av Nordnorsk symfoniorkester.

3.2.11 Norsk kulturråds tildelinger til scenekunstformål i Nord-Norge

Norsk kulturråd forvalter ulike kulturtiltak for Kultur- og kirkedepartementet (kap. 320 Allmenne kulturformål, post 74 Tiltak under Norsk kulturråd). Over denne posten finansieres Figurteateret i Nordland og Stamsund Internasjonale Teaterfestival.

Figurteateret i Nordland (FiN) er et fylkeskommunalt prosjektteater som produserer figurteater. Teatret ble etablert i 1991, og holder til i Stamsund i Lofoten. Hvert år produseres 5 - 6 forestillinger i samarbeid med profesjonelle scenekunstnere/grupper fra inn- og utland. Alle forestillinger produsert i samarbeid med Figurteateret turnerer i Nordland fylke. FiN spiller 150 forestillinger i Nordland hvert år. I tillegg deltar teatret på festivaler, samt arrangerer forprosjekt, workshops, kurs og seminarer.

Stamsund Internasjonale Teater AS ble grunnlagt i 2001 av Teater NOR med den hensikt å arbeide med internasjonal utveksling av scenekunst. Stamsund Internasjonale Teaterfestival arrangeres årlig og får støtte gjennom Norsk kulturråd. Nordland Akademi for Kunst og Vitenskap

Norsk kulturråd fordeler gjennom Norsk kulturfond midler til ulike scenekunsttiltak i Nord-Norge. I 2009 utgjorde dette til sammen kr 4 977 000 (Nordland kr 1 295 000, Troms kr 3 107 000, Finnmark kr 575 000). En detaljert oversikt over Kulturrådets tildelinger i 2009 følger bakerst i handlingsplanen.

3.3. Dans

3.2.12 Nordnorsk landsdelsscene for Dans

Nordnorsk landsdelsscene for Dans er en stiftelse som har avtale om kjøp av tjenester med Stellaris DansTeater. Dette innebærer blant annet utnytting av felles ressurser. Nordnorsk landsdelsscene skal:

- produsere ny norsk scenisk dans og ballett og turnere i Nord-Norge som prioritert område
- bidra til utvikling av dans og ballett som kunstform i Nord-Norge, også i samarbeid med andre kunstformer
- være et regionalt kompetanse- og nettverkssenter for dans og ballett i Nord-Norge
- ha internasjonal orientering med Barentsregionen som prioritert område.

3.2.13 Stellaris DansTeater

Stellaris DansTeater ble etablert i 1980 under navnet Hammerfest Ballettverksted og fikk sitt nåværende navn i 2003. Stellaris DansTeater produserer og viser ny norsk scenisk dans og bidrar til utvikling av dans som kunstform. Stellaris DansTeater er lokalisert i Hammerfest, men har en internasjonal orientering gjennom turnévirksomhet og nettverksbygging med Barentsregionen og Nordkalottområdet som prioritert område.

3.4 Billedkunst

Et av satsingsområdene i den nordnorske kulturavtalen er visuell kunst. Nordland fylkeskommune vil koordinere et arbeid for å utarbeide en strategi for å styrke den visuelle kunstens betingelser i Nord-Norge og vil i samarbeid med kunstnerorganisasjonene og institusjonene utarbeide dette. Innen dette området ønsker fylkeskommunene å legge forholdene bedre til rette for kunstnere og kunstformidling. Målet er at det skal være attraktivt å være skapende kunstner i Nord-Norge og at landsdelen skal ha vitale og profesjonelle fagmiljøer og institusjoner for visuell kunst slik at det skapes og vises visuell kunst på internasjonalt nivå i landsdelen.

Man ser i Nord-Norge som i resten av landet en økt profesjonalisering gjennom samarbeid mellom ulike aktører, mellom institusjoner, kunstnerorganisasjoner og det frie feltet. Det skjer en markant internasjonalisering, som tydelig har kommet til uttrykk gjennom blant annet prosjektet "Kunstneriske forstyrrelser" i Nordland, Lofoten Internasjonale Kunstfestival (LIAF) og ikke minst gjennom Pikene på Broens virksomhet i Kirkenes. Videre er etablering av kunstakademi i Tromsø og utvidelse av undervisningstilbudet i kunsthistorie ved universitetet i Tromsø, med økt satsing på forskning bl.a. om samisk kunst, av sentral betydning. Man kan se økt aktivitet i det frie kunstfeltet med vekt på tverrfaglige og tverrkunstneriske uttrykk, økt bruk av teknologi, vekst i antallet kunstnere og etablering av nye kunstnerstyrte arenaer.

3.2.14 SKINN – Samorganisasjon for kunstformidling i Nord-Norge

SKINNs formål er å organisere og fremme kunstformidling i den nordligste landsdelen. SKINN har en todelt virksomhet som utstillingsprodusent og interesseorganisasjon for kunstformidling på ideelt grunnlag. SKINN arbeider med utstillingsproduksjon med en utstillingsprofil med vekt på kvalitet og bredde, tilrettelagte turnéer, utstillingsdesign og informasjon. Som et ledd i nordområdesatsingen ble institusjonen styrket med 0,5 mill kroner til formidlingsutviklende tiltak i 2009.

3.2.15 Nordnorsk kunstnersenter

Nordnorsk kunstnersenter (NNKS) er knutepunktinstitusjon for Nord-Norge med ansvar for formidling av samtidig billedkunst og kunsthåndverk. NNKS er en kunstnerstyrt institusjon eid av nordnorske bildende kunstnere og norske kunsthåndverkere Nord-Norge. Primære virksomhetsområder er utstillinger i eget galleri, kunstnerisk utsmykking, kunstsalg og formidling. Kunstnersenteret driver en omfattende aktivitet rettet mot barn og unge.

3.2.16 Norsk kulturråds tildelinger til billedkunst og kunsthåndverk

Norsk kulturråd forvalter ulike kulturtiltak for Kultur- og kirkedepartementet (kap. 320 Allmenne kulturformål, post 74 Tiltak under Norsk kulturråd). Over denne posten finansieres Nordland Akademi for Kunst og Vitenskap.

Grunnpilaren i Nordland Akademi sin virksomhet er formidling av kunst, kultur og kunnskap til og fra landsdelen. Akademiet har som mål å være en møteplass for forskere, kunstnere og folk flest. Akademiet beskjeftiger seg med musikk, litteratur, filosofi og kunst, og det følger samfunnsutviklingen og setter i gang diskusjon rundt ny viten. Akademiets kompetanse og nettverk både nasjonalt og internasjonalt, skal bidra til å sikre og øke kulturelle aktiviteter og bidra til kulturbasert næringsutvikling.

Norsk kulturråd fordeler gjennom Norsk kulturfond midler til ulike andre billedkunstsiltak i Nord-Norge. I 2009 utgjorde dette til sammen kr 545 000 (Nordland kr 100 000, Troms kr 320 000, Finnmark kr 125 000). En detaljert oversikt over Kulturrådets tildelinger i 2009 følger bakerst i handlingsplanen.

3.5 Arkiv

3.5.1 Statsarkivet i Tromsø

Statsarkivet i Tromsø er statsarkiv for Troms, Finnmark og Svalbard. Statsarkivet skal ta i mot, bevare og gjøre tilgjengelig arkivmateriale fra lokal og regional statlig forvaltning.

3.5.2 Samisk arkiv

Samisk arkiv ivaretar interesser på arkivfeltet for det samiske samfunnet og den samiske kulturen. Arkivet har et særskilt ansvar for samiske privatarkiver, og depotansvar for Kautokeino kommunes historiske arkiv. Virksomheten ved arkivet har vært særlig rettet mot de samiske forsknings- og utdanningsinstitusjonene. Arbeidsområdet for Samisk arkiv er ikke begrenset til arkiv i tradisjonell forstand, men

omfatter også muntlig tradisjon, minneinnsamling, dokumentasjon av dagligliv og arbeidsprosesser som i dag er i ferd med å forsvinne. Samisk arkiv har fra 2005 vært en avdeling under Arkivverket, etter ønske fra Sametinget. Samisk arkiv finansieres med bevilgning over statsbudsjettet og tilskudd fra Kautokeino kommune. I 2009 flytter Samisk arkiv inn i nye lokaler i Diehtosiida/Samisk vitenskapsbygg i Kautokeino.

Tromsø bibliotek og byarkiv. Foto: Per Ivar Somby/ Tromsø bibliotek og byarkiv.

3.6 Bibliotek

Fylkesbiblioteket har til sammen 88 hovedbiblioteker og over 60 underliggende avdelinger fordelt på de tre nordligste fylkene. Med utgangspunkt i disse satses det på å øke fokuset på bibliotek som møteplass. Når det gjelder Barentsregionen finnes det en finsk bibliotekstjeneste i Finnmark, og det satses på å etablere et norsk-russisk samarbeid på bibliotekfeltet.

3.6.1 Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket har som mål å bli en vesentlig kunnskapskilde til forståelse av Norges nordområdesatsing, gjennom å gjøre historisk og moderne materiale fra samlingen tilgjengelig digitalt. Institusjonen spiller dermed en sentral rolle i nordområdesatsingen.

Nasjonalbiblioteket lanserte i 2007 Nordområdeprosjektet, som skal løpe frem til utgangen av 2009. Nasjonalbiblioteket og representanter for norske rettighetshavere har samarbeidet om et pilotprosjekt der norske rettighetsbelagte åndsverk gjøres digitalt tilgjengelig over Internett. Regjeringens satsing på Nordområdene som geopolitisk område åpner for mange problemstillinger og stofftilfang fra mange kilder.

Utvalget besto av fag- og skjønnlitteratur med spredning i utgivelsesår, der de nyeste titlene var årsgamle utgivelser.

I tillegg til å formidle kunnskap om Nordområdene har formålet med Nordområdeprosjektet vært å skaffe reelt erfaringstilfang med bruken av digitaliserte bøker og tidsskrifter på nett.

Kostnader til prosjektet dekkes innenfor Nasjonalbibliotekets budsjetttramme.

3.6.2 Norsk-russisk bibliotekteneste

Et tiltak i St.meld. nr. 23 (2008-2009) *Bibliotek* er å vurdere norsk-russisk bibliotekteneste i Kirkenes innenfor rammen av norsk-russisk kultursamarbeid. Etablering av Norsk-russiske bibliotektenester er et fokusområde i det første samarbeidsprogrammet som iverksettes etter norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid som ble underskrevet i januar 2009.

3.6.3 Bibliotekteneste på Svalbard

Gjennom ABM-utvikling yter staten et tilskudd til Longyearbyen folkebibliotek, som i 2009 er på 258 000 kroner.

3.6.4 Finsk bibliotekteneste

Finnmark fylkesbibliotek mottar statsstøtte til finsk bibliotekteneste som et delegert tiltak under ABM-utvikling. Tiltaket tilbyr finskspråklig litteratur for alle i Norge som ønsker å lære eller lese finsk. I 2008 ble det kjøpt inn 505 bøker. Utlånet økte 12 prosent i forhold til 2007-nivå. «Finlandsbiblioteket» skal være et aktuelt og informativt nettsted for finsk bibliotekteneste.

3.7 Museum

På museumsfeltet finnes det et godt etablert samarbeid mellom nordnorske og russiske institusjoner. Finnmark fylkeskommune har siden 1990 hatt bilaterale avtaler med Murmansk og Arkhangelsk fylker i Russland, der museumssamarbeid inngår. Tiltakene innenfor dette samarbeidet inkluderer årlige samarbeidsmøter, prosjektsamarbeid og utveksling av fagfolk. Det er etablert et hospiteringsprogram, og en rekke konferanser, seminarer og utstillinger er gjennomført, for eksempel vandreutstillingen "Neighbours in the North", om gjenreisningen i Finnmark og Murmansk.

For tiden arbeides det med et presentasjonsprosjekt om alle museene i Finnmark/Arkhangelsk/Murmanskregionen, som grunnlag for å utvide kretsen av museer som er med, og dermed styrke nettverket. Dette vil resultere i vandreutstilling, brosjyre og internettportal.

Videre er det etablert en rekke samarbeidstiltak direkte mellom norske og russiske museer, blant annet Varanger Museum og Arkhangelsk om pomorhistorie, Vadsø museum om norsk bosetning på Kola før og etter revolusjonen, og samarbeidsprosjekter om 2. verdenskrig. Østsamisk Museum i Neiden har jevnlig kontakter med Russland, Perspektivet Museum har samarbeid med et museum i Murmansk,

Falstadsenteret samarbeider med menneskerettsorganisasjonen Memorial i Moskva, og Polarmuseet i Tromsø har et samarbeid med et museum/galleri i Murmansk.

Troms fylkeskommune og miljøene i Tromsø har tanker om samarbeid med Russland i planene om et samlet Nordområdemuseum i byen, og planene er under utredning.

3.7.1 Helgeland Museum

Helgeland Museum dokumenterer, forsker i og formidler Helgelands natur- og kulturhistorie i en lokal, nasjonal og internasjonal kontekst. Museet har virksomhet i seksten av de atten kommunene på Helgeland, og i flere av kommunene er det mer enn ett anlegg. Hovedkontoret ligger i Mosjøen. Museet har en avdeling for naturhistorie i Mo i Rana. I tillegg arbeider museet med formidling av blant annet arkeologi, samisk historie, skoghistorie og gårdshistorie.

3.7.2 Lofotr Viking Museum

Lofotr Vikingmuseet på Borg er et arkeologisk friluftsmuseum basert på utgravninger på stedet av et høvdingsete fra jernalder (400 e.Kr. – 1000 e.Kr.). Museet representerer det største høvdingehus som noen gang er funnet i Skandinavia. Gjenstandsmaterialet omfatter importfunn tilbake til 500-tallet fra det europeiske kontinent. Museet driver arkeologisk forskning og formidling med spesiell vekt på kulturminner og kulturlandskap fra jernalder og middelalder.

Rekonstruksjoner og levende formidling er et sentralt virkemiddel for Lofotr Vikingmuseum, og i både formidlings- og forskningssammenheng står eksperimentell arkeologi og forhistorisk håndverksteknologi sentralt. Kulturbasert næringsvirksomhet er tett knyttet opp til og forankret i øvrig museumsdrift.

Museets formål er å skape interesse for og kjennskap til nordnorsk jernalder og middelalder, spesielt vikingtid. Kulturhistoriske verdier fra eldre tid skal samles inn, registreres og bevares. Lofotrs målgrupper er både reiselivsnæringen, lokalsamfunnet og studie- og forskningsmiljøer. Museet legger vekt på kunnskapsformidling til både spesialister og et bredt publikum.

3.7.3 Midt-Troms Museum

Midt-Troms Museum er et natur- og kulturhistorisk regionalt museum for ni kommuner i Troms. Museet arbeider med forsvarshistorie, industrihistorie, kyst- og bondekultur og samisk historie. Midt-Troms Museum legger vekt på sterk lokal forankring gjennom bemannede enheter i åtte av de ni medlemskommunene. Museet har ansvaret for en rekke bygninger og anlegg. Museet arbeider også med innsamling og bevaring av tekstiler.

3.7.4 Museum Nord

Museum Nord arbeider med kultur- og naturhistorie i Ofoten, Vesterålen og Lofoten. Museet har prioritert to hovedarbeidsområder, fiskeri- og kysthistorie og etniske relasjoner. Fiskerihistorie arbeides det primært med ved avdelingene i Lofoten og Vesterålen, særlig ved Norsk Fiskeindustrimuseum, Lofotmuseet, Øksnes Museum, Vesterålmuseet, Sortland Museum og Norsk Fiskeværmuseum. Museet arbeider

særlig med temaet 'etniske relasjoner' ved de tre avdelingene i Ofoten, Ofoten Museum, Ballangen Museum og Tysfjord Museum, men dette er et tema som alle avdelingene prioriterer.

3.7.5 Norsk Luftfartsmuseum

Norsk Luftfartsmuseum i Bodø er et nasjonalt museum for luftfartshistorie. Museet er et teknisk og kulturhistorisk museum, og arbeider med innsamling, forskning og formidling knyttet til alle aspekter av luftfartshistorien. Museets utstillinger gir en oversikt over Norges sivile og militære luftfartshistorie.

3.7.6 Salten Museum

Salten Museum dokumenterer, forsker og formidler Saltens kulturhistorie i en lokal, nasjonal og internasjonal kontekst. Museet har virksomhet i samtlige av de ni kommunene i Salten. Museet forvalter totalt nitten anlegg, som til sammen gir et tverrsnitt av kulturhistorien i regionen. Hovedkontoret ligger i Bodø. Museet har fire avdelinger, avdeling for samlinger og forskning, avdeling for formidling, avdeling for bygningsvern og Hamsunsenteret. De tre første arbeider med hele museet som arbeidsfelt, den siste bare med Hamsun-relatert virksomhet.

Hamsunsenteret, august 2009. Foto: Bjørn Erik R. Lunde

3.7.7 Nord-Troms Museum

Nord-Troms Museum formidler sjøsamisk, norsk og kvensk kulturhistorie. Museet legger vekt på møter og brytninger mellom ulike kulturer og i tillegg møtet mellom sjøsamisk, norsk og kvensk kultur og andre kulturer. Museet har som mål å være samtidsaktuelt. Museet forvalter en omfattende samling. Nord-Troms Museum legger vekt på å bevare og formidle den lokale og regionale kulturarven.

3.7.8 Sør-Troms Museum

Sør-Troms Museum arbeider med natur- og kulturhistorie i regionen. Museet samler inn og bevarer gjenstander, bilder, arkivmateriale og muntlig tradisjon som belyser regionens historie. Gjennom Trondenes Historiske Senter har museet ansvar for å drive og utvikle middelaldermuseet på Trondenes og fremme og utvikle Trondeneshalvøya som attraksjon. Gjennom Trastad Samlinger skal museet ut fra et lokalt og nasjonalt perspektiv bidra til å fremme allmennhetens forståelse for livsvilkårene til mennesker med psykisk utviklingshemming.

3.7.9 Nordnorsk Kunstmuseum

Nordnorsk Kunstmuseum er et kunstmuseum som arbeider med å skape interesse for og øke kjennskapen til og kunnskapen om billedkunst og kunsthåndverk i den nordnorske landsdelen. Museet samler og stiller ut norsk og utenlandsk billedkunst og kunsthåndverk. Museet legger særskilt vekt på å vise kunst med tilknytning til den nordnorske landsdelen. Samlingene skal også gi en oversikt over den generelle utvikling av norsk billedkunst og kunsthåndverk og tilknytning til internasjonale strømninger. Museet har status som knutepunktinstitusjon. Dette innebærer at museet har et særlig ansvar for kunstformidling til barn og unge i de tre nordligste fylkene.

3.7.10 Perspektivet Museum

Perspektivet Museum er et museum for samtidskultur med internasjonal orientering mot Nordvest-Russland og andre naboland i nord. Museet arbeider prosjektrettet med et innhold inspirert av dagens kulturelle brytninger i en region preget av etnisk, religiøs, språklig og kulturelt mangfold. Perspektivet Museum driver kritisk og undersøkende kulturformidling basert på eget og andres dokumentariske arbeid, og involverer mennesker og miljøer både i og utenfor Tromsø. Museet fungerer også som visningssted og forum for dokumentarisk fotografi i samarbeid med fotografer og fotobyråer nasjonalt og internasjonalt. Dokumentasjonsprosjektene er direkte knyttet opp mot formidling som en utforskende, gestaltende, dialogbasert og tverrfaglig praksis. Målet er å skape en aktiv formidlingsarena, der nyere kulturhistorie og aktuelle temaer inngår i en vital og kritisk dialog om liv, samfunn og kulturer i nord.

3.7.11 Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark

Museene for kystkultur og gjenreising arbeider med å ivareta det flerkulturelle Finnmark. Museene formidler kyst-Finnmarks historie og grunnlaget for fremveksten av samfunn, kultur og identitet. Avdelingene i Berlevåg, Gamvik, Nordkapp og Måsøy har fiskerihistorie som sentralt arbeidsområde. Avdelingen i Hammerfest, Gjenreisningsmuseet for Finnmark og Nord-Troms er etablert med ambisjon om å være

det nasjonale sentret for dokumentasjon og formidling av historien om krigen, evakuering og gjenreisning etter andre verdenskrig. Nordkappmuseet i Honningsvåg viser i tillegg til kystkultur og fiskerihistorie utviklingen av nordkapturismen og reiselivet i Finnmark. Museene legger til rette for og støtter frivillig lokalhistorisk arbeid og lokalt arbeid for vern av kulturminner.

3.7.12 Varanger Museum

Varanger Museum arbeider med kvenhistorie, pomorhistorie og grensehistorie samt lokalhistorie i Varanger. Museet ligger i et flerkulturelt område og i et grenseområde, hvor det har vært kontinuerlig påvirkning mellom hovedgruppene samer, nordmenn og kvener. Samtidig har det hele tiden vært innflytting av og samkvem med nabofolk som russere, karelere og finlendere. I dag har regionen innvandring av folk fra andre deler av verden, noe som gir en ekstra dimensjon til grensemuseets profil. Varanger museum skal formidle kunnskap om og skape forståelse for grenselandets særegne natur og kulturhistorie med særlig vekt på områdets etnisk og kulturelle mangfold, i regional, nasjonal og internasjonal sammenheng. Museets arbeid bygger på den økomuseale filosofien. Museet bidrar til bevaring og forvaltning av faste verneverdige kulturminner i kommunene og til verneplanlegging.

3.7.13 Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum

Alta har Nord-Europas største konsentrasjon av bergkunst laget av jegere og fiskere. Bergkunsten består av helleristninger og hellemalerier som ble laget for 6200 til 1800 år siden. Bergkunsten ligger spredt over flere områder og er for en stor del innskrevet på UNESCOs verdensarvliste. Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum er en institusjon for bevaring, skjøtsel, dokumentasjon, kunnskapsproduksjon og formidling av verdensarvområdet i Alta. Museet arbeider for å øke kunnskap om bergkunsten og forståelse av kulturelt mangfold i fortid og nåtid. Museet legger også vekt på å øke kunnskap om sammenhenger mellom natur og kultur med vekt på kritisk refleksjon og skapende innsikt. Alta Museum forvalter kommunens historiske samlinger, og er en viktig turistattraksjon i Finnmark med gjennomsnittlig 60 000 besøkende årlig. Museet har utviklet gode samarbeidsrelasjoner med undervisningsinstitusjonene og har flere tilbud rettet mot forskjellige klassetrinn ved grunn- og videregående skole.

3.7.14 Svalbard Museum

Svalbard Museum er et natur- og kulturhistorisk museum lokalisert i Longyearbyen. Museets mål og ambisjoner er å formidle bred og allsidig kunnskap om Svalbards kultur og naturhistorie, i tillegg til å være et tverrvitenskapelig polarmuseum og Norges utstillingsvindu på Svalbard. Museets utstilling "Liv i lys og is" presenterer bruddstykker av Svalbard 400 år lange historie, og tar for seg aktiviteter og livsbetingelser som synliggjør den tette forbindelsen mellom hav og land, natur og kultur. Museet ønsker at de som besøker og ferdes på Svalbard skal få et trygt kunnskaps- og opplevelsesrikt opphold på miljøets premisser. Svalbard Museum gir i samarbeid med Sysselmannen på Svalbard miljøinformasjon til alle sine besøkende. Museets utstillinger fungerer i tillegg som et åpent klasserom for elever ved Longyearbyen skole og fra fastlands-Norge. Svalbard Museum er lokalisert i Svalbard Forskningspark.

3.7.15 Nordnorsk vitensenter – skolesekkmidler

Et vitensenter er et populærvitenskapelig opplevelses- og læringssenter innen matematikk, naturvitenskap og teknologi hvor de besøkende lærer ved å eksperimentere selv. I et vitensenter kan barn og voksne utforske fenomener knyttet til natur, miljø, helse og teknologi gjennom egen aktivitet og i samarbeid med andre. Vitensenteret inviterer folk i alle aldre til å ta del i dette og retter seg spesielt mot barn og unge under utdanning.

Nordnorsk vitensenter er et av seks vitensenter rundt om i landet som har fått tilskudd fra Den kulturelle skolesekken i perioden 2004-2009.

3.8 Arkitektur og design

Arkitektur er et viktig satsingsområde for Regjeringen som i august 2009 la frem et arkitekturpolitisk dokument, Arkitektur.nå. Dokumentet tar for seg tre hovedutfordringer for arkitekturfeltet; bærekraft- og klimautfordringen, endrings- og transformasjonsutfordringen og kunnskaps- og innovasjonsutfordringen. Med utgangspunkt i disse hovedutfordringene presenterer dokumentet en ny, helhetlig arkitekturpolitikk.

Av nyere arkitektur i Nordområdene kan nevnes Hamsunsenteret, Petter Dass-museet, Østsamisk Museum i Neiden og Kvæntunet i Porsanger som alle er bygd med tilskudd fra Kultur- og kirkedepartementet.

Norsk Form er viktig samarbeidspartner for Kultur- og kirkedepartementet (og andre departementer) for å øke forståelsen for arkitektur og design i et bredt perspektiv gjennom utstillinger, publikasjoner, konferanser og prosjekter. Målgruppen er fagfolk, myndigheter, skoler og utdanningsinstitusjoner, næringsliv og et allment publikum. I Regjeringens arkitekturpolitiske dokument som ble lansert 27. august 2009 omtales ByLab, et kompetansesenter under Norsk Form for rådgivning innen by- og stedsutvikling, som et viktig tiltak for å heve arkitekturkompetansen i landet.. Gjennom EUROPAD, ordningen som skal rekruttere unge arkitekter, er Norsk Form delaktig i flere prosjekter i Nordområdene.

Norsk Designråd er hovedaktør for Regjeringen i ulike programmer som skal øke innovasjonsgraden i norske bedrifter. Norsk Designråds oppgave er å spre kompetanse om hvordan design best mulig benyttes innenfor forretningsutvikling og innovasjon. Norsk Form skal være en brobygger mellom designere, næringslivet og det offentlige. Et viktig virkemiddel er "isbryterordningen", støtte til bruk av designere i en prøveperiode. Norsk Designråd har ulike prosjekter i Nordområdene.

Innovasjon Norge har støttet "Sommerdesignskoler" over hele landet, for å sette næringslivet i kontakt med designere.

3.9 Kulturbygg

Over statsbudsjettets kapittel 320 Allmenne kulturformål, post 73 Nasjonale kulturbygg, gis det tilskudd til bygninger og lokaler for kulturinstitusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Departementet gir tilskudd fra denne posten til det nye museumsbygget for Østsamisk museum i Sør-Varanger kommune, til utvidelsen av Ája Samisk Senter i Kåfjord og til monument i Vardø over ofre for hekseprosser.

De nye lokalene for Samisk arkiv finansieres innenfor husleieordningen i staten, der Riksarkivaren skal betale husleie til Statsbygg når lokalene tas i bruk fra sommeren 2009. Andre aktuelle samiske prosjekter er samisk kunstmuseum ved Nordvestsamisk museumssiida i Karasjok og Várdobáiki i Evenes/Skånland. Det er lagt til grunn at også disse prosjektene skal finansieres innenfor husleieordningen i staten.

Deler av overskuddet fra statlige spill blir disponert til kulturbygg gjennom to ordninger. Fra den ene ordningen gis det tilskudd til kulturhus. Disse midlene forvaltes av fylkeskommunene. Nordland fylkeskommune forvalter 7,6 mill. kroner av disse midlene, Troms fylkeskommune 5,4 mill. kroner og Finnmark fylkeskommune 4,8 mill. kroner. Fra den andre ordningen gir Kultur- og kirke departementet tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur. Fra denne ordningen er det gitt tilskudd til Helgeland Museum, Lofoten kulturhus, Regionalt senter i Tromsø for rytmisk musikk og Petter Dass-museet.

3.10 Språk

Når det gjelder Nordområdesatsingen og tiltak om samiske språk, vises det til Regjeringens Handlingsplan for samiske språk, som Arbeids- og inkluderingsdepartementet la frem i mai 2009. En stor del av tiltakene i handlingsplanen er naturlig nært geografisk knyttet til Nordområdene.

I St.meld. nr. 35 (2007-2008) *Mål og mening* (språkmeldingen), tas det opp ulike spørsmål som er relevant for Nordområdene når det gjelder samisk og kvensk språk. Det slås fast at Kultur- og kirke departementet har et overordnet språkpolitisk ansvar også for samisk og språkene til nasjonale minoriteter og andre minoritetsspråklige grupper i Norge. Det er ulike språkpolitiske tiltak som Regjeringen vil følge opp i tiden fremover, bl.a. en konferanse om kvensk språk og oppfølging av rapporten fra 2007 om evalueringen av språkreglene i sameloven. I språkmeldingen er det også lagt opp til å utvide Språkrådets ansvars- og arbeidsområde til å gjelde andre språk enn norsk. Regjeringen legger også vekt på å følge opp merknader og anbefalinger fra ekspertkomiteen og ministerkomiteen i Europarådet om hvordan Norge etterlever Minoritetsspråkpakten.

Det arbeides for øyeblikket med spørsmålet om en potensiell utvidelse av forvaltningsområdet for samisk språk til å gjelde Lavangen kommune i Troms.

Kvensk institutt er statens fremste virkemiddel når det gjelder kvensk språk; midler til samiske språktiltak fordeles av Sametinget og Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Norsk kulturråd og ABM-utvikling gir prosjektmidler også til tiltak som har med samisk og kvensk språk å gjøre, for eksempel prosjekter som har med kvensk litteratur (Norsk kulturråd) og stedsnavn (ABMU) å gjøre.

3.10.1 Kainun institutti – Kvensk institutt

Kvensk institutt skal være et nasjonalt senter for kvensk språk og kultur, og det samla driftstilskuddet fra staten skal gå til utvikling, dokumentasjon og formidling av kunnskap og informasjon om kvensk språk og kultur.

3.11 Samiske kulturformål

3.11.1 Samiske kulturformål – overføringer til Sametinget

Kultur- og kirkedepartementets midler til samiske kulturformål blir i hovedsak gitt som rammebevilgning til Sametinget over statsbudsjettets kapittel 320 Allmenne kulturformål, post 53 Samiske kulturformål. Det er opp til Sametinget å prioritere innenfor denne rammen, og sørge for at midlene blir brukt på best mulig måte for å styrke og ivareta samisk kultur. Bevilgningen skal dekke følgende formål: samiske musikkfestivaler, samiske kunstnerstipend og stipendkomitévederlag, utstillingsvederlag til samiske kunstinstitusjoner, Beaivvás Sámi Theáhter, stedsnavnstjenesten og oppfølging av samisk språklov, Sametingets bibliotek, mobil bibliotekjeneste og samiske museer. I 2009 er overføringen til Sametinget til kulturformål på nær 62 mill. kroner, og har under sittende regjering økt med over 29 mill. kroner.

Samiske kunstnere hadde tidligere en egen kvote for kunstnerstipend i forbindelse med departementets fastsettelse av fordelingen av midler mellom de ulike kunstnergruppene. Forvaltningen av disse stipendene er nå overført til Sametinget. Midler til samiske kunstnerstipend – i tillegg til bl.a. stipendkomitévederlag og utstillingsvederlag til samiske kunstinstitusjoner – bevilges over kap. 320, post 53. Samiske kunstnere kan i tillegg søke, og bli tildelt statlige stipend og garantiinntekter som det bevilges midler til over kap. 321.

Som det fremgår av oversikten over Kultur- og kirkedepartementets tiltak, mottar samiske kulturtiltak dessuten støtte under de øvrige avsetningene fra departementet.

Forsiden på brosjyren for Barents Spektakel 2009.

3.12 Særskilte nordområdesatsinger innen kulturfeltet

Som en del av Nordområdesatsingen til Regjeringen, fikk tre særskilte prosjekter støtte fra Kultur- og kirkedepartementets budsjett i 2009. Disse er Barentskult, Pikene på Broen og Samovarteateret.

3.12.1 Barentskult

Barentskult er et kulturprogram finansiert av Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner, Utenriksdepartementet og Kultur- og kirkedepartementet. Programmet skal stimulere utviklingen av grenseoverskridende kultur i nord.

Målsetningen for BarentsKult er å bidra til realiseringen av større kunst- og kulturprosjekter i norsk og russisk del av Barentsregionen. Programmet skal involvere både norske, russiske og eventuelt andre nasjoners kunstnere. Målgruppen for BarentsKult er norske profesjonelle kunst- og kulturaktører som samarbeider med russiske partnere.

Barentskult forvaltes av Barentssekretariatet.

3.12.2 Pikene på Broen

Pikene på Broen, basert i Kirkenes, har siden 1996 arbeidet med kunst- og kultursamarbeid i Barentsregionen og på Nordkalotten. Et fellestrekk ved deres ulike prosjekter er at de beveger seg på tvers av landegrensene i området og tar opp grenseproblematikk knyttet til etniske, politiske og kulturelle forhold. De bruker samtidskunsten til å undersøke samfunnsmessige endringsprosesser som foregår i Barentsregionen, og samarbeider med en rekke ulike aktører innen kunst, politikk og næringsliv.

Relasjonen Norge-Russland/Russland-Norge har vært en sentral bærerbjelke i Pikene på Broens virksomhet, men man har også mer spesifikt satt fokus på Kaukasus (Tyrkia og Armenia), Berlin, Mexico – USA. Urbefolkningstematikk, nasjonale minoriteter, etniske, kulturelle, språklige og filosofiske barrierer og en rekke andre emner tas opp i kunstnerisk og/eller dialogbasert form på Transborder Café som er en utvidet form for seminar nasjonalt og internasjonalt.

Pikene på Broen har gjennom sin bevisste formidling av samtidskunst bidratt til å endre en rekke forestillinger om geopolittikk, sentrum og periferi.

Pikene på Broen får i 2009 et tilskudd på kr 500 000 til virksomheten.

3.12.3 Samovarteateret

Samovarteateret arbeider med teater i hele Barentsområdet. Teateret har siden starten produsert forestillinger der utøverne jobber i krysningspunktet mellom tekst, bevegelse og musikk.

Teateret har utviklet et samarbeidsnettverk over hele regionen. Utøvere fra nettverket engasjeres i teaterets internasjonale produksjoner, som fokuserer på kunstneriske uttrykk fra grenseregioner. I de internasjonale produksjonene formidler skuespillerne ofte tekstene på sitt eget språk.

Teateret får i 2009 et tilskudd på kr 750 000.

For Pikene på Broen og Samovarteateret går produksjon og formidling av kunstprosjekter over i hverandre. Lokale, regionale og internasjonale nettverk bygges for å etablere internasjonale møteplasser for samtidskultur - og aktivitetene skaper grenseoverskridende situasjoner i flere betydninger av ordet. Med kunsten som virkemiddel skaper de fruktbare forutsetninger for dialog og kontakt i Nordområdene og deres virke omfattes med stor interesse også fra politiske myndigheter regionalt og nasjonalt.

3.13 Kulturtiltak for barn og unge

3.13.1 Den kulturelle skolesekken (DKS)

Den kulturelle skolesekken formidler profesjonelle kunst- og kulturtilbud til elever i grunnskolen og i videregående skole. Skolesekkproduksjonene inkluderer uttrykkene musikk, scenekunst, visuell kunst, film, litteratur og kulturarv eller kombinasjoner av

disse. I 2009 mottar Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner til sammen over 20 mill. kroner til DKS i regionen, og i tillegg får Nordnorsk kunstnersenter og Nordnorsk vitensenter tildelt midler til skolesekkformål.

UKM i Bodø 2009. Foto: Nordland fylkeskommune.

3.13.2 Ungdommens kulturmønstring (UKM)

Ungdommens kulturmønstring (UKM) skal stimulere og synliggjøre ungdommens kulturelle aktivitet – lokalt, regionalt og nasjonalt. UKM skal være et landsomfattende arrangement – åpent for all ungdom. UKM er delt inn i tre nivåer: Kommune-, fylkes- og landsmønstring. Alle påmeldte til kommunemønstringen får være med. Herfra blir det plukket ut deltakere til fylkesmønstringen, som igjen utpeker finalister til landsmønstringen. I 2008 deltok over 25 000 ungdommer på 370 lokalmønstringer og 19 fylkesmønstringer.

3.14 Den kulturelle spaserstokken

Den kulturelle spaserstokken er en oppfølging av St.meld. nr. 25 (2005–2006) *Mestring, muligheter og mening. Framtidas omsorgsutfordringer* fra Helse- og omsorgsdepartementet. Målet for Den kulturelle spaserstokken er å legge til rette for et økt samarbeid mellom kultursektoren og omsorgssektoren, slik at det kan utvikles gode kunst- og kulturprosjekter for eldre lokalt innenfor et mangfold av sjangre og uttrykk. Midlene skal benyttes til profesjonell kunst- og kulturformidling av høy kvalitet, etter modell fra Den kulturelle skolesekken. Ordningen ble etablert i 2007 og tilskuddet er økt fra 10 mill. kroner i 2007 til 20 mill. kroner i 2009.

Av fordelingen av midler for 2008 mottok 17 kommuner i Nordland til sammen kr 870 100, 6 kommuner i Troms til sammen tilskudd på kr 507 500 og 8 kommuner i Finnmark til sammen kr 552 100 gjennom ordningen.

4. FILM OG MEDIER

Grunnlaget for den statlige filmpolitikken er lagt i St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*. Et viktig mål i *Veiviseren* er en mangfoldig norsk filmproduksjon, både når det gjelder uttrykksform og målgrupper. Hele landet skal tas i bruk og det skal bygges opp sterke regionale filmmiljøer. Derfor er "Filmsatsing i hele landet" en sentral del av *Veiviseren*. Satsingen på film i hele landet viser seg i styrking av bevilgningene til regionale filmfond, sentre og filmfestivaler.

Det er en økende aktivitet innen film i Nordområdene. FilmCamp i Målselv har på kort tid etablert seg som et sterkt regionalt produksjonssenter og ble internasjonalt kjent gjennom Nils Gaups suksessfilm *Kautokeino-opprøret*. Tromsø Internasjonale Filmfestival har gjennom mange år etablert seg som Norges ledende publikumsfestival og samler hvert år i januar er stadig større publikum.

Samisk film er blitt en stadig viktigere del av norsk filmproduksjon, både innen kortfilm, dokumentarfilm og langfilm. Det er nå etablert et eget samisk filmsenter i *Kautokeino*. Departementet har høsten 2009 gitt tilskudd til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, kompetansehevende tiltak og tiltak for barn og unge, til det nye samiske filmsenteret.

Økning innenfor film- og medieområdet i Nordområdene:

2005	2009	Økning 2005 - 2009	Økning i prosent
37,7 mill. kroner	55,7 mill. kroner	18 mill. kroner	47,6 %

4.1 Regionale filmsentre og fond

4.1.1 Nordnorsk Filmsenter

Nordnorsk Filmsenter eies av fylkeskommunene Nordland, Troms og Finnmark, samt Nordkapp kommune. Filmsenteret er lokalisert i Honningsvåg og støtter produksjon av kort- og dokumentarfilm samt manuskriptutvikling og utdanningsrettede tiltak. Det er et krav til den statlige støtten at senteret skal støtte minst en samisk film årlig. Nordnorsk Filmsenter mottar i 2009 et tilskudd til virksomheten fra Kultur- og kirkedepartementet på kr 8 217 000.

Fra "Kautokeino-opprøret".

Foto/Copyright: Erik Aavatsmark for Rubicon/Sandrew Metronome Norge.

4.1.2 FilmCamp

FilmCamp er et regionalt produksjonssenter for film som har et profesjonelt studio og moderne produksjonsfasiliteter. FilmCamp har også filmfond som får statlige tilskuddsmidler til finansiering av audiovisuelle produksjoner slik som kortfilm, dokumentarfilm, tv-drama, langfilm og samproduksjoner med utlandet. FilmCamp er lokalisert i Målselv og eies av Målselv kommune, Troms fylkeskommune, Lensvik kommune, Sørreisa kommune, Berg kommune, Torsken kommune og Tranøy kommune.

4.1.3 Internasjonalt Samisk Filmsenter

Internasjonalt Samisk Filmsenter i Kautokeino mottar i 2009 tilskudd til virksomheten på 1,5 mill. kroner. Det foreligger også planer om et samisk filmfond.

4.2 Samisk filmproduksjon

Samisk filmproduksjon er likestilt all annen norsk filmproduksjon og kan søke innenfor de tilskuddordninger som forvaltes av Norsk filminstitutt. I tillegg har Nordnorsk filmsenter et krav i sin tildeling av statlig støtte at de skal gi tilskudd til minst en samisk film i året.

4.3 Festivaler

I forbindelse med oppfølgingen av St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*, ble ansvaret for all statlig støtte til filmfestivaler overtatt av kinoenes organisasjon Film & Kino. Det er vedtatt egne forskrifter for festivalstøtten av departementet. I forbindelse med dette ble det oppnevnt et eget uavhengig tildelingsutvalg. Film & Kino er sekretariat for utvalget. Tilskuddsordningen finansieres av Norsk kino- og filmfond som henter inntekter fra avgiften på DVD og kinobilletter.

Flere festivaler er viktige møtesteder for film i nord.

Film & Kino gir i 2009 støtte til følgende festivaler i Nord-Norge: Tromsø Internasjonale Filmfestival, Den nordiske ungdomsfestivalen, Nordkapp filmfestival, Samisk filmfestival i Kautokeino, TIFF – Stumfilmdagene på Verdensteatret, Nuk-Festspillene i Nord-Norge og Laterna Magica. Samlet tilskudd utgjør kr 2 090 000.

4.3.1 Tromsø Internasjonale Filmfestival

Filmfestivalen i Tromsø (TIFF) er et sentralt samlingspunkt for det filminteresserte publikum i Nordområdene. Også mange tilreisende besøker denne festivalen årlig. Festivalen støtter og stimulerer filmaktivitetene i Nordområdene, på tvers av landegrensene. Gjennom satsingen Film fra Nord er festivalen viktig for å vise frem nordnorsk filmkultur – og festivalen har også i flere år hatt fokus på russisk og annen film fra Nordområdene.

4.3.2 Den nordiske ungdomsfilmfestivalen

Den nordiske ungdomsfilmfestivalen (NUFF) arrangeres årlig i Tromsø og bringer sammen ungdom fra nordiske land som selv lager film. NUFF ble for første gang arrangert i 2003. Unge, filminteresserte mennesker fra Norden mellom 15 – 25, kan delta med egenprodusert film. Festivalen samarbeider også med ungdomsgrupper fra Russland.

4.3.3 Nordkapp Filmfestival

Nordkapp Filmfestival viser kortfilm, langfilm og dokumentarfilm fra hele verden og arrangeres i september. Festivalen viser internasjonal kortfilm i samarbeid med den italienske Capalbio filmfestival og har også et eget nordnorsk kortfilmprogram. Skuespilleren Gørild Mausest og filmregissør Knut Erik Jensen er sentrale støttespillere for festivalen.

Nordisk Ungdomsfilmfestival (NUFF). Foto: Kristian Gundersen.

4.3.4 Samisk filmfestival i Kautokeino

Programmet inneholder både kortfilmer, dokumentarer og langfilmer. Festivalen viser både samiske og andre urfolksfilmer, og andre filmer med samisk, urfolks- eller nordområde-tematikk. Flere av dokumentarfilmene som vises omhandler samisk kultur og kunst.

4.3.5 Riddu Riðđu Festivála

Riddu Riðđu Festivála arrangeres i Kåfjord kommune i Nord-Troms og gir et bredt bilde av urfolkskultur. Organisasjonen er i det daglige delt mellom Riddu Riðđu Festivála, som arrangerer den årlige festivalen, og Riddu Riðđu Senter for nordlige folk, som bedriver helårlig formidling av urfolkskultur. Festivalen inneholder et omfattende filmprogram som spenner fra Australia, Afrika og Canada, til Skandinavia og Russland.

4.4 Samisk radio og fjernsyn

NRK Sámi Radio presenterer daglig nyheter på samisk og norsk i radio, fjernsyn, på Internett og Tekst-tv. Nyhetsdekningen er forankret i samisk hverdag og virkelighet. Sámi Radio lager også kulturprogrammer, dokumentarer, samt barne- og ungdomsprogrammer. NRK Sámi Radio samarbeider med sameradioene i Sverige og Finland. I 2008 etablerte Sámi Radio urfolksmagasinet *Dàvgi* på fjernsyn, og i dokumentarserien *Reinlykke* fulgte NRK familien Eira fra Kautokeino gjennom et helt år.

Oberst Herzog (Ørjan Gamst) i filmen "Død snø".
Foto/copyright: Sveinung Svendsen/Euforia film.

4.5 Dataspill

I november 2006 ble det første samiske dataspillet for barn – *Silljumanat* – utgitt av det norske selskapet Minimedia. Spillet er en versjonering av det norskspråklige spillet *Ungene i gata* og er beregnet på barn fra 4 - 10 år. Versjoneringen ble støttet av Sametinget. Det er også planlagt flere versjoneringer på samisk av dataspill.

5. IDRETTSSAMARBEID I NORDOMRÅDENE

5.1 Statens idrettspolitik

Gjennom spillemidlene til idrettsformål skal det sørges for best mulig rammebetingelser for den frivillige, medlemsbaserte idretten, samtidig som det legges til rette for egenorganisert fysisk aktivitet og trening. Gjennom å prioritere brede rammetilskuddsordninger ønsker departementet å legge til rette for at det kan utøves idrett og fysisk aktivitet i hele landet.

5.1.1 Tilskudd til idrettsanlegg

Staten har som mål å bidra til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg i hele landet, slik at flest mulig kan drive idrett og fysisk aktivitet. Det er en egen tilskuddsordning "spillemidler til idrettsanlegg i kommunene". Spesielt for Nord-Norge er at det til anlegg i Nordland kan søkes om 20 prosent ekstra og i Troms og Finnmark 25 prosent ekstra.

Tilskudd til idrettsanlegg i de tre nordligste fylkene 2005 - 2009, i mill. kroner:

	2005	2009	Tiltakspakke 2009	Økning (inkl. tiltakspakke)	Økning i prosent
Nordland	34,03	40,18	12,25	18,40	54 %
Troms	25,50	27,63	13,75	15,88	62 %
Finnmark	19,38	19,25	7,82	7,69	40 %

Idrettsanlegg på Svalbard

Til idrettsanlegg på Svalbard kan det fremmes søknader direkte til Kultur- og kirkedepartementet om tilskudd fra spillemidlene til idrettsformål. Det kan ytes tilskudd på inntil 50 prosent av godkjent kostnad og innenfor gjeldende tilskuddssatser.

Utviklingsarbeid i fylkeskommunene

Det blir årlig avsatt spillemidler til utviklingsarbeid i fylkeskommunene. Fylkeskommunene gis mulighet til å søke om inntil 50 000 kroner til kurs og samlinger knyttet til tilskuddsordningen "spillemidler til idrettsanlegg i kommunene".

5.1.2 Tilskudd til lokale lag og foreninger

Departementet avsatte 180 mill. kroner i spillemidler til lokale lag og foreninger i 2009 med sikte på å bidra til aktivitet og deltakelse i medlemsbaserte foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet for barn og ungdom.

Tilskudd til lokale lag og foreninger i de tre nordligste fylkene i 2009:

Nordland	9,35 mill. kroner
Troms	6,08 mill. kroner
Finnmark	2,95 mill. kroner

5.1.3 Tilskudd til idrettskretsene

Kultur- og kirkedepartementets spillemiddeltilskudd til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) er inndelt i fire rammetilskudd. Tilskuddet på post 1 *Grunnstøtte NIF sentralt og regionalt* inkluderer blant annet spillemidler til idrettskretsene.

Rammetilskudd til de tre nordligste idrettskretsene i 2008

Nordland idrettskrets	2,01 mill. kroner
Troms idrettskrets	1,61 mill. kroner
Finnmark idrettskrets	1,69 mill. kroner

5.1.4 Tilskudd til samisk idrett

Kultur- og kirkedepartementet yter et årlig tilskudd til samisk idrett. I 2009 avsettes det kr 600 000 i spillemidler til samisk idrett. Formålet er å opprettholde og videreutvikle de særegne samiske idrettsaktivitetene som er en del av tradisjonell samisk kultur. Tilskuddet overføres til Sametinget, som er ansvarlig for den videre fordeling av midlene. Ordinære idrettsaktiviteter vil kunne motta tilskudd gjennom Kultur- og kirkedepartementets øvrige tilskuddsordninger. Det er adgang til å søke om tilskudd til anlegg for reinkappkjøring og lassokasting gjennom den ordinære tilskuddsordningen for spillemidler til idrettsanlegg i kommunene.

5.2 Idrettssamarbeid i Barentsområdet

Det finnes i dag et godt etablert samarbeid på idrettsfeltet i Nordområdene. Idrettslig samarbeid på tvers av landegrensene representerer et viktig bidrag til utvikling av menneskelig kontakt og kulturell forståelse. Idrettsaktiviteter utøves etter felles regler på tvers av både språklige og kulturelle skillelinjer.

Derfor er det viktig å videreføre det brede folkelige engasjementet som kjennetegner idrettssamarbeidet i Barentsregionen og som gjør det enestående i en internasjonal sammenheng. Departementet vil bidra til at slikt idrettslig samarbeid styrkes, og at frivillig innsats innen idretten fortsatt kan vedlikeholde og utvide kontakter og nettverk over grensene.

Departementet bidrar til gode rammebetingelser for idrettsaktivitet gjennom rammetilskuddet til NIF. I idrettspolitisk dokument for tingperioden 2007 - 2011 skriver NIF at "Samarbeidsprosjekter i Barentsregionen, Nordkalotten og Russland søkes gjennomført i tråd med nasjonalpolitiske prioriteringer". Idrettsstyret gjennomgikk NIFs internasjonale strategi på sitt møte 16. april 2008. En styrking av Barentssamarbeidet er et av punktene NIF vil vurdere nærmere.

Det formelle idrettssamarbeidet på Nordkalotten startet i 1950, og samarbeidet har etter hvert skiftet navn til Barentssamarbeidet. Det er etablert et samarbeid på organisasjonsnivå. Fra norsk side er det NIF, ved NIF Barentsutvalget, som følger opp samarbeidet. De andre hovedorganisasjonene er Norrbottens Idrottsförbund (Sverige), Kalottidrotten (Finland) og Sportskomiteen i Murmansk Oblast (Russland).

Organisasjonene mottar midler til idrettsutvekslingen i regionen. NIF Barentsutvalget mottar midler fra NIF og de tre nordligste fylkeskommunene. Bidraget fra NIF er spillemidler fra det årlige tilskuddet fra Kultur- og kirkedepartementet. Midlene benyttes blant annet som tilskudd til Barentskamper. Barentskampene er lagkamper som arrangeres i 12 - 14 ulike idretter for aldersgruppen 15 - 25 år.

I Barentsregionen er det også en egen idrettsavtale mellom Finnmark og Murmansk. I avtalen inngår utvekslinger innen flere idretter. Avtalen ble inngått i 1959, og samarbeidet feiret i år 50-årsjubileum. Jubileet understreker at idrett bidro til å lage de første åpningene i Jernteppet under Den kalde krigen.

Ishockeylagene Kirkenes Puckers og Nikel. Foto: Arnt Pedersen.

Barentssekretariatet har omorganisert idrettssamarbeidet i Barentsregionen og idrettssamarbeidet er nå et eget programområde. Det er i 2009 satt av 1 mill. kroner til programområdet (kr 250 000 i 2008), samtidig som kriteriene for støtte er noe endret. Over programmet gis det støtte til norsk-russiske samarbeidsprosjekter i Barentsregionen, eller til norsk-russisk deltakelse i multilaterale prosjekter som gjennomføres i norsk eller russisk del av Barentsregionen. Målgruppen er organisasjoner som driver idrettslige aktiviteter for barn og unge i Barentsregionen. Tiltak som kan støttes er idrettsarrangementer, stevner, turneringer, trener- og instruktørutveksling, kurs og andre kompetansehevende tiltak, møter, konferanser og seminarer, nettverksbygging og organisasjonsutvikling.

6. FRIVILLIGHET

Den frivillige innsatsen i Nord-Norge er svært omfattende, og befolkningen er medlemmer i mange organisasjoner.

Gjennom en omfattende frivillig innsats og tjenesteproduksjon yter frivillig sektor betydelige bidrag til samfunnet av økonomisk karakter og ikke minst av menneskelig og samfunnsmessig art. Frivillig sektors bidrag til mangfold, livskvalitet, kultur, politikk og demokratiske holdninger er av stor samfunnsmessig verdi. Regjeringen ser frivillig sektor som en grunnpilar i demokrati og velferdssamfunn, og det er et hovedmål å stimulere til økt deltakelse og engasjement, særlig fra grupper som i dag faller utenfor det frivillige organisasjonslivet.

Frivillighet er også en viktig komponent i folk-til-folk-samarbeidet i nord.

Frivillige organisasjoner har betydelig kunnskap om internasjonale forhold og spiller en viktig rolle i utformingen av norsk utenriks- og utviklingspolitikk på en rekke områder. Organisasjonene utfører konkrete oppgaver og bidrar til overføring av kompetanse og kapasitetsbygging i land der det sivile samfunn står svakt.

Frivillighet er en annerledes kanal for kontakt og samarbeid enn de tradisjonelle formelle strukturene. Et bredt folkelig engasjement kjennetegner samarbeidet i Barentsregionen. Det er lagt vekt på tiltak for å trekke barn og unge med i organisasjonslivet for å bidra til en styrking av det sivile samfunn og den demokratiske utviklingen i regionen. Samarbeid på tvers av landegrensene representerer et viktig bidrag til utvikling av menneskelig kontakt og kulturell forståelse.

Frivilligsentraler er møteplasser og samhandlingsarenaer for frivillighet i lokalmiljøet, og finnes over hele landet. Sentralene skal bidra til å samordne den frivillige innsatsen som privatpersoner og frivillige organisasjoner i kommunen utfører, og dermed fremme og styrke det frivillige arbeidet. De skal ha en universell utforming og være et lokalt forankret kontaktsenter for alle som vil delta i frivillig arbeid. Sentralene har lokale eiere som kan være foreninger, andelslag, stiftelser og kommuner.

Frivilligsentraler mottar et tilskudd til avlønning av daglig leder. Tilskuddet for sentral med leder i 100 % stilling er økt fra kr 235 000 i 2005 til kr 280 000 i 2009. Samlede tall for frivilligsentralene i Nord-Norge fremgår av tabellen nedenfor.

Frivilligsentraler	antall	beløp	antall	beløp
	2005	2005	2009	2009
Nordland	19	4 112	23	6 286
Troms	12	2 644	15	4 200
Finnmark	6	1 410	6	1 680
Sum	37	8 166	44	12 166

I samarbeid med frivillige organisasjoner har Regjeringen bidratt til utprøving av modellen med frivilligsentraler i Russland over en fem års periode. Dette er først og fremst en modell for etablering av møteplasser, rekruttering og organisering av lokal frivillig innsats. Frivilligsentralene er møteplasser for alle som ønsker å delta i frivillig virksomhet uansett alder, kjønn, økonomisk status og etnisk tilhørighet. Sentralene skal være aktive støttespillere for å skape gode og levende lokalmiljø og koordinere lokalt engasjement, nærmiljøutvikling og et kulturelt mangfold.

Etableringen av de første frivilligsentralene i Nordvest-Russland har hatt ringvirkninger gjennom blant annet etablering av nye frivilligsentraler på eget initiativ.

I Russland ble det lagt vekt på rekruttering og organisering av frivillige i tillegg til å etablere møteplasser. Etter endt økonomisk støtte fra Norge til frivilligsentraler i Nordvest - Russland har enkelte sentraler blitt lagt ned eller fått andre oppgaver, mens nye frivilligsentraler har blitt etablert på eget initiativ. Gjennom kontakt med frivilligsentraler i de tre nordligste fylkene er kontakten mellom frivilligsentraler i Russland og Norge videreført blant annet gjennom konferanser og andre kontaktpunkter.

Norske frivillige organisasjoner kan gjennom kontakt og samarbeid med frivillige organisasjoner i Russland yte betydningsfulle bidrag til å utvikle og styrke det sivile samfunn. Et styrket sivil samfunn er viktig for å kunne befeste og styrke demokratiets og rettsstatens stilling. Med dette som bakgrunn er det over flere år gitt støtte til samarbeid mellom frivillige organisasjoner under Utenriksdepartementets bevilgning til prosjektsamarbeid med Russland og under handlingsplanen for atomsaker.

I tillegg har en rekke organisasjoner mottatt midler til sitt russlandsarbeid fra Miljøverndepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Barentssekretariatet i Kirkenes.

7. KIRKELIG SAMARBEID OG VIRKSOMHET I NORDOMRÅDENE

7.1 Folkekirken i nord

Kirken har hatt en sentral rolle i utviklingen av nordnorsk kultur og identitet. Det er et uttrykk for dette at Petter Dass og Elias Blix gjerne er sentrale skikkelser når landsdelens historie skrives og fortolkes. Samtidig har kirkelivet i nord fått sitt særpreg i møte med nordnorsk natur og levevis, gjennom påvirkningen fra øst og ved den gjensidige innflytelse mellom de ulike etniske grupper som har møtt hverandre i landsdelen.

Over Kultur- og kirkedepartementets budsjett ble det for 2009 bevilget 16,8 mill. kroner til administrasjonen av bispedømmene (bispedømmeråd og biskop), 117 mill. kroner til drift av prestedtjenesten, herunder Kirkelig utdanningssenter i Nord, samt 22,4 mill. kroner til en rekke ulike kirkelige formål.

Kommunene har det økonomiske ansvaret for drift av de lokale kirkelige organene, drift og vedlikehold av kirkebygg og kirkegårder, samt utgifter til kirkelige tiltak i

soknene. De nordnorske kommunenes utgifter til disse formål i 2007 var om lag 245 mill. kroner

Oppslutningen om Den norske kirke er sterkere i de to bispedømmene i Nord-Norge enn i landet for øvrig. I Sør-Hålogaland (Nordland) var 89,2 % av befolkningen medlemmer av Den norske kirke per 1. januar 2009, mens medlemsprosenten var 87,6 i Nord-Hålogaland (Troms, Finnmark og Svalbard). Til sammenlikning ligger landsgjennomsnittet på 80,7 %.

7.2 Samisk kirkeliv

Bispedømmene i Nord-Norge er fra gammelt av sammensatt av ulike etniske grupper og har vært et møtested for flere kulturelle tradisjoner som samisk og kvensk kultur. De to nordlige bispedømmene har derfor samiske representanter i bispedømmerådene, og de arbeider med å legge til rette for samisk og kvensk kirkeliv i landsdelen.

I det samiskspråklige kjerneområdet ble det i 1991 opprettet et samisk prosti: Sis Finnmarkku proavassuohkan/Indre Finnmark prosti. Prostiet omfatter de 6 sognene i kommunene Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana og Nesseby. Prostiet overlapper det samiske kjerneområdet i Sápmi og er det eneste tjenstedistrikt i Norge hvor den samiske befolkning er i majoritet. Gudstjenestene og alle kirkelige handlinger forettes på både samisk og norsk ved hjelp av en kirketolk. Det stilles krav til at prestene som arbeider i prostiet behersker samisk.

I 1992 ble det opprettet et eget Samisk kirkeråd etter vedtak fra Kirkemøtet. Rådet skal fremme, verne og samordne samisk kirkeliv i Den norske kirke. Samisk kirkeråd har gjort vedtak om at samisk kirkeliv skal utvikles i pakt med samisk selvforståelse og samisk tradisjon. I liturgi- og salmearbeidet skal det i tillegg til de liturgiske ordninger for Den norske kirke, også legges vekt på samisk gudstjenestetradisjon, samt på samisk språk, musikktradisjon og kultur. På samme måte arbeider rådet med trosopplæring og utvikling av materiell for samiske barn og unge. Sekretariatet for Samisk kirkeråd er nå vedtatt flyttet fra Oslo til Tromsø.

Det norske bibelselskap får støtte over statsbudsjettet til arbeidet med samisk bibeloversettelse. I 1998 kom den første oversettelsen av Det nye testamentet til nordsamisk på over 100 år. Det arbeides nå med å oversette Det gamle testamentet til nordsamisk. I 2003 kom også Det nye testamentet ut på lulesamisk.

7.3 Kirkelig utdanning i nord

Det er nå mulig å utdanne seg til prest i Nord-Norge. Under visse forutsetninger er det mulig å ta den teoretiske delen av studiet ved Institutt for Religionsvitenskap (IRV) på Universitetet i Tromsø. Den praktiske delen av studiet kan tas ved Kirkelig Utdanningssenter i Nord (KUN), som hører inn under Det praktisk-teologiske seminar som er en egen virksomhet underlagt departementet. KUN tilbyr i tillegg til praktisk presteutdanning også praktisk kirkelig utdanning for diakoner, kirkemusikere/kantor og kateketer.

7.4 Kirken på Svalbard

Kirken på Svalbard er en del av Nord-Hålogaland bispedømme. Den skal betjene alle på Svalbard, uavhengig av nasjonalitet eller kirketilhørighet. Dette innebærer at kirkens ansatte har en besøkstjeneste til alle bosetninger. Svalbard Kirke finansierer fire besøk av en russisk-ortodoks prest til Barentsburg i året, og to besøk av en katolsk prest til Hornsund. Dette er et ledd i å følge opp mandatet om å betjene alle som bor på Svalbard med et kirkelig tilbud, uavhengig av kirketilhørighet.

7.5 Det kirkelige Barentssamarbeidet

7.5.1 Samarbeidsrådet for Kristne Kirker i Barentsregionen (SKKB)

Den norske kirke har et omfattende samarbeid med Russland, Sverige og Finland gjennom Samarbeidsrådet for Kristne Kirker i Barentsregionen (SKKB). Rådet ble etablert i 1996, og omfatter kirkelederne i de nordligste lutherske bispedømmene i Norge, Russland, Sverige og Finland og fire russisk-ortodokse bispedømmer. SKKB har igangsatt et folk-til-folk-samarbeid der det å fremme kontakt og forståelse på tvers av landegrensene i Nordområdene har hovedfokus.

Sentralt i SKKBs arbeid er etableringen av vennskapsmenigheter på tvers av landegrensene. Det arbeides også med å få i stand gjensidige kulturarrangementer som omfatter sang, musikk og billedkunst. Det arrangeres barne- og ungdomsleirer for russiske og nordiske barn, og i juni 2009 ble det arrangert samiske kirkedager der samer fra hele Barentsregionen skal deltok.

Fra tiårsjubileet til SKKB i Tromsø, oktober 2006. Foto: Nord-Hålogaland bispedømme.

7.5.2 Mellomkirkelig råd for Den norske kirke

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke arbeider også med å styrke samarbeidet mellom kirkene i de nordiske landene og Russland. De yter praktisk bistand til Russland for at de skal kunne tilby russisk-ortodoks prestedtjeneste i Kirkenes, Tromsø, Oslo og på Svalbard. De har også oppnevnt en kontaktgruppe mellom den russisk-ortodokse kirken og Den norske kirke.

7.5.3 Lokale samarbeidsprosjekter

Kirkesamarbeidet over landgrensene har pågått i ulike former gjennom mange år, og da i hovedsak i form av lokale tiltak drevet frem av enkeltpersoner, grupper og menigheter.

Den ortodokse kirke i Norge har i dag en egen kirkeforening som er knyttet til Neiden, med medlemmer som fortrinnsvis er av skoltesamisk herkomst.

Det foreligger også planer om "læstadiusvandring" mellom landene på Nordkalotten. Den læstadianske bevegelsen kom også til landsdelen østfra i 1840-årene, med samene fra Sverige og Finland. Det er derfor "religiøse ferdselsveier" knyttet til den læstadianske tradisjonen mellom Nord-Norge, Sverige og Finland som kan få fornyet betydning gjennom den økte interessen for pilegrimsvandring.

Sør-Varanger menighet grenser til både Finland og Russland. De har en rekke tiltak som stimulerer kulturmangfoldet i kirken. De har blant annet satt i gang et kirkemusikalsk prosjekt i samarbeid med den lokale russisk-ortodokse Hellige Trifon-menigheten.

7.6 Krigsgraver og minnesteder i Nord-Norge

7.6.1 Krigsgraver og krigskirkegårder

Siste verdenskrig satte tydelige spor i landsdelen. Nordnorsk krigshistorie er en vesentlig del av vår felles historie. Mange utenlandske borgere fikk sin grav i Nord-Norge som følge av krigen. Det dreier seg om soldater som deltok i kampen for frigjøring av Norge og om krigsfanger, i hovedsak fra Øst-Europa, som ble sendt hit til tvangsarbeid.

Disse gravene ivaretas nå av Kultur- og kirkedepartementets Krigsgravtjeneste. I tillegg til sovjetiske, jugoslaviske og tyske, ivaretar Krigsgravtjenesten graver etter blant annet britiske, polske og franske falne i Narvik og på ytterligere omlag 60 forskjellige steder i Nord-Norge. Forvaltningen skjer i samarbeid med de berørte lands myndigheter. Vedlikehold og beplantning av graver og minnesmerker skjer i samarbeid med kommuner og lokale kirkegårdsmyndigheter.

Sovjetisk krigsgravfelt i Narvik. Foto: Kultur- og kirkedepartementet.

Å kjenne krigens ofre ved navn er en viktig forutsetning for en minneskultur som kan bidra til at vi tar lærdom av tidligere tiders krigserfaringer. Av de rundt 12 700 sovjetere som falt i Norge under siste verdenskrig og er gravlagt her, de fleste i Nord-Norge, er bare ca. 2700 registrert ved navn. Prosjektet *Krigsgraver søker navn* sikter mot å få utarbeide et mer komplett register over disse krigsgravene. Falstadsenteret har fått et tilskudd på kroner 1 100 000 fordelt over 2 år til prosjektet.

8. TILSKUDD TIL TROS- OG LIVSSYNSSAMFUNN

Det ble utbetalt ca. 7,3 mill kr over kap 310, post 70 til tros- og livssynssamfunn i Nordland, Troms og Finnmark i 2008.

Tilskuddsordningen har hjemmel i Lov om trdomssamfunn og ymist anna (1969) og Lov om tilskott til livssynssamfunn (1981). Tilskuddet skal være av en slik størrelse at det om lag svarer til tilskuddet staten bevilger til Den norske kirke, justert for medlemstall. Det blir gitt tilskudd per medlem. Satsene for statlig og kommunalt tilskudd beregnes på grunnlag av de budsjetterte utgiftene til Den norske kirke etter fradrag for visse utgifter, herunder merutgifter som følge av fredede eller vernede kirkebygg og utgifter til kirkegårder, krematorier og gravkapeller. Samfunnene skal hvert år sende årsrapport og regnskap til Fylkesmannen, som sender rapport til departementet.

9. NORSK-RUSSISK KULTURSAMARBEID

En vesentlig del av kulturlivet i nord utfolder seg over grensene i et samspill med våre naboland. Naturlig nok er forholdet til Russland sentralt.

9.1 Norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene

Det norsk-russiske kultursamarbeidet er formelt forankret i avtale mellom Norge og Russland om samarbeid innen kultur, utdanning og vitenskapelig forskning, av oktober 1994 og samarbeidsprogram innen kultur, utdanning og forskning fra 2000.

Samarbeidet er fornyet og intensivert gjennom kontakt mellom de to lands kulturministere i 2008 og 2009.

Kulturministrene undertegnet 28. januar 2009 en norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene. Handlingsplanen skal legge til rette for at vi sammen med gode naboer skal sørge for en positiv utvikling i et av verdens viktigste geopolitiske områder. Med store olje- og gassforekomster mot et bakteppe av global oppvarming har Nordområdene kommet enda mer i fokus internasjonalt.

Derfor er det viktig å videreføre det brede folkelige engasjementet som kjennetegner samarbeidet i Barentsregionen og som gjør det enestående i en internasjonal sammenheng. Dette betyr tilrettelegging for kulturutveksling og at frivillig kulturliv kan opprette kontakter og nettverk over grensene. Dette har folk i nord alltid vært flinke til. Barentsidretten feirer i år femtiårsjubileum. Det understreker at det var idrett og hornmusikk som laget de første åpningene i Jernteppet.

Handlingsplanen har til hensikt å fremme utvikling og styrking av de vennskape-lige forhold og tillit mellom de to statenes folk, og uttrykker ett ønske om å gi nye impulser til det bilaterale samarbeidet innen kunst og kultur.

I tråd med handlingsplanen skal det etableres treårige samarbeidsprogrammer som angir områder som vies særlig oppmerksomhet i programperioden. Ministrene har undertegnet det første samarbeidsprogrammet, for perioden 2010 – 2012. Der er følgende områder trukket frem:

- litteratur og bibliotek
Dette innebærer blant annet utvikling av en norsk-russisk bibliotekteneste i Kirkenes.
- filmfestivaler og koproduksjon
Blant hovedmålene er å gjøre Tromsø Internasjonale Filmfestival og The Northern Travelling Film Festival til norsk-russiske møteplasser.
- jazz
Det legges særlig vekt på å gjøre den årlige internasjonale festivalen ”Jazz days” i Arkhangelsk til en norsk-russisk møteplass.
- barn og unges kunst- og kultursamarbeid
Med særlig vekt på å utvikle norsk-russiske møteplasser.
- urfolks kunst og kultur
Det skal skapes felles arenaer for utvikling av urfolks kunst og kultur

Handlingsplanen fastsetter også at det skal etableres et norsk-russisk kulturforum. Forumet vil bli ledet av de to lands kulturministerier med representasjon fra nasjonale og regionale myndigheter. Forumet skal bidra til utviklingen av det norsk-russisk

kultursamarbeidet faglig og administrativt, bl.a. gjennom informasjonsutveksling og utveksling av kontakter.

Det skal videre gjennomføres årlige norsk-russiske kulturdager vekselvis i de to land. De første norsk-russiske kulturdagene skal etter planen arrangeres i Russland i løpet av 2010.

Det skal i henhold til handlingsplane også etableres felles nettbaserte informasjons-tiltak med informasjon på norsk og russisk om kulturaktiviteter og samarbeidstiltak.

I Kultur- og kirkedepartementets budsjett for 2009 er det avsatt særskilte midler til norsk-russisk kultursamarbeid m.m. med 5 mill. kroner. Av midlene er 1 mill. kroner avsatt til Barentskultprogrammet. Det er videre avsatt til sammen 1,5 mill. kroner til arbeidet med etableringen av en norsk-russisk bibliotekteneste, norsk-russisk filmsamarbeid og til Hamsun-markeringer i St. Petersburg i 2009.

Kultur- og kirkedepartementets engasjement i norsk-russisk kultursamarbeid vil skje i et samspill med Utenriksdepartementets tiltak i Nordområdene. De norske utenriksstasjonene i Nordområdene vil også være en viktig samarbeidspartner.

Performance "Border Crossing Exercises" på Pikevannet under Barents Spektakel 2008.
Foto: Gustav Holmvik.

9.2 Utenriksdepartementets bidrag til norsk-russisk kultursamarbeid

Også Utenriksdepartementet disponerer midler til kulturformål i Nordområdene innenfor kulturløftet. Midlene benyttes etter samme retningslinjer for å styrke nettverksbyggingen mellom fylkeskommunene, kommunene, kulturinstitusjonene og for å fremme lag og foreningers samarbeid i Barentsregionen med vekt på Russland.

Utenriksdepartementets deltakelse i Barentskult fra 2007 og dets aktive rolle i arbeidet med å skape møteplasser gjennom norske arrangementer bl.a. i Murmansk og regionale festivaler i form av Barentsdagene og Barents Spektakel må sees i en slik sammenheng. De norske utenriksstasjonene i Russland spiller en sentral rolle i dette arbeidet.

Midlene er dels benyttet til å styrke synliggjøringen av norsk engasjement knyttet til Nordområdene gjennom ca. 20 norske utenriksstasjoner. Midler fordeles også av Utenriksdepartementet i direkte samarbeid med nord-norske aktører innen film, litteratur, musikk og teater for å styrke samarbeidet i Barentsregionen og for å synliggjøre nord-norsk kultur i Europa.

Utenriksdepartementet har i samarbeid med Tromsø, Bodø og Sør Varanger arrangert årlige Barentsdager og støtter ellers festivaler som bl.a. Barents Spektakel, Nordlysfestivalen, Tromsø Internasjonale Filmfestival og Riddu Riððu Festivála. Utenriksdepartementet har vært en aktiv partner i arbeidet med å synliggjøre samarbeidet mellom Troms fylke og Karelen om barne- og ungdomsspørsmål og Lulesamisk senterets arbeidet for nærmere kontakt med folkegruppen vesperne i Karelen.

Utenriksdepartementet har deltatt i Barentskult siden 2007 og samlet støttet fondet med 7 millioner kroner.

10. KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTETS ENGASJEMENT OVERFOR ANDRE LAND MED NEDSLAGSFELT I NORDOMRÅDENE.

Kulturpolitikken i og overfor de tre nordnorske fylkene utgjør en sentral del av kulturpolitikken for Nordområdene. Samtidig er tett internasjonalt samvirke viktig for å trygge vekst og utvikling i de nordligste fylkene. Dette krever et sterkt internasjonalt engasjement fra norsk side og hyppig kontakt med en rekke land. Norge deltar derfor også i flere internasjonale fora som har kulturfeltet og Nordområdene som nedslagsfelt.

10.1 Barentssekretariatet

Barentssekretariatet i Kirkenes ble etablert i oktober 1993. Det var et resultat av Kirkeneserklæringen av 11. januar 1993, hvor Norge, Sverige, Finland og Russland ga en erklæring om samarbeid i den euro-arktiske Barentsregion.

Sekretariatet er nå underlagt de tre nordnorske fylkeskommunene som et interkommunalt selskap (IKS).

Barentssekretariatet mottar en årlig bevilgning fra Utenriksdepartement og Kommunal- og regionaldepartementet. Midlene går til drift og prosjektbevilgninger. I samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet drifter Barentssekretariatet et multilateralt ungdomsprogram og sammen med Helse- og omsorgsdepartementet driftes Barentssekretariatets helsefond.

Barentssekretariatet dekker hele Barentsregionen. Det har utviklet en egen kulturstrategi og arbeider for å bygge opp et Barents kulturfond i størrelsesorden 20 mill. kroner.

Fra 2009 bidrar Kultur- og kirkedepartementet til Barentskultprogrammet med 1 mill. kroner. Barentskult har som mål å stimulere til samarbeid mellom profesjonelle kunstnere og kulturaktører i Barentsregionen, og skape internasjonale møteplasser for utvikling av ny kunst. Målgrupper er utøvende norske og russiske kunstnere, samt profesjonelle kulturinstitusjoner og -aktører. Satsingsområder er internasjonale samarbeidsprosjekter innenfor kunst og kultur med fokus på Nordområdene, arenautvikling, kulturell næringsutvikling og festivaler med potensial for utvikling av arbeidsplasser.

10.2 Nordisk ministerråd

Nordisk ministerråd har kultursamarbeidet med Nordvest- Russland som et særlig prioritert arbeidsområde.

Her har Finland vært spesielt proaktiv i både nordisk og EU-sammenheng for å fremme den såkalte "nordlige dimensjon", som dekker en lang rekke samfunnsområder, herunder kultur. Nordisk ministerråd har fulgt opp dette og har fra januar 2008 nedsatt en Policygruppe for Den Nordlige Dimensjonens Kulturpartnerskap som var ferdig med sitt arbeid ved utgangen av 2008. Dette arbeidet er nå nedfelt i den videreutviklingen av Den Nordlige Dimensjonens Kulturpartnerskap.

Nordisk ministerråd har etablert åtte informasjonskontorer, som har nordisk kultursamarbeid, næringslivssamarbeid og politikk i Barentsregionen som sitt arbeidsområde. Nordisk informasjonskontor i Nord-Norge (Alta) finansieres av Kultur- og kirkedepartementet og Nordisk ministerråd i fellesskap.

10.3 Barentsrådet

Barentsrådet (BEAC) er et forum for samarbeid på regjeringsnivå i Barentsregionen. Rådet ble etablert i 1993 for å styrke eksisterende samarbeid og vurdere nye initiativer og forslag.

Det er etablert en arbeidsgruppe under Barentsrådet, Joint Working Group on Culture (JWGC) in the Barents Euro-Arctic Region. Arbeidsgruppen skal styrke kulturidentiteter og kulturfeltets gjennomslagskraft i Barentsregionen og øke kunnskapen om kunst og kultur i og utenfor regionen ved gjennomføring av multi- og bilaterale prosjekter, bl.a. gjennom kompetanseutvikling, informasjonsutveksling og kultursamarbeid.

Arbeidsgruppen forvalter kulturprogrammet "New Winds in the Barents Region", som skal fremme interregionalt kultursamarbeid. Programmet fokuserer på kulturelt mangfold og betydningen av kultur og kulturnæringer som utviklingsfaktor i regionen. Det omfatter bl.a. en handlingsplan for å fremme multikulturell dialog og kultur som verktøy. For å fremme sosial og økonomisk utvikling regionalt og for å etablere nye kulturelle møteplasser. Aktiviteter under dette programmet finansieres regionalt.

10.4 Det internasjonale Barentssekretariatet

Det internasjonale Barentssekretariatet ble opprettet i januar 2008, og skal være et felles sekretariat for alle medlemslandene i Barentssamarbeidet. Det er lokalisert sammen med Barentssekretariatet i Kirkenes.

Formålet er å styrke effektivitet, kontinuitet og koordinering i samarbeidet.

Sekretariatet skal yte tekniske tjenester til de offisielle organene og arbeidsgruppene i Barentssamarbeidet og delta i prosjektgjennomføring og informasjonsspredning.

Sekretariatet finansieres av Norge, Sverige, Finland og Russland.

10.5 EU – Russland og Norge

Den nordlige dimensjon ble lansert av Finland under formannskapet i EU i 1999, med deltakelse av EU, Norge, Island og Russland. Geografisk er fokus på Nordvest-Russland, Kaliningrad, Østersjøstatene og Barentsregionen, samt arktiske og sub-arktiske områder. Målet er politiske løsninger som kan skape felles referanserammer for dialog og konkret samarbeid og styrke stabilitet og bærekraftig utvikling i Nord-Europa. I tillegg til EØS, EU og Russland deltar også Østersjørådet, Barentsrådet, Arktisk Råd og Nordisk ministerråd i samarbeidet.

Det er hittil utviklet to programmer under Den nordlige dimensjon, knyttet til miljø- og helse- og sosialområdet. Det er forventet at et partnerskap for kultur vil være på plass våren 2010. Fra norsk side vil det være Utenriksdepartementet som leder arbeidet med partnerskapsprogrammet og som koordinerer dette med de aktuelle fagdepartementene.

10.6 Østersjørådet

Østersjørådet ble opprettet i 1992 og har 12 medlemmer, 11 land og EU-kommisjonen. Medlemslandene er de fem nordiske og de tre baltiske samt Russland, Tyskland og Polen. Medlemslandenes utenriksministre og en representant fra EU-kommisjonen utgjør Østersjørådet og møtes hvert annet år. I møtene trekker man opp de langsiktige perspektivene og retningslinjene for virksomheten.

Kulturministrene har også jevnlige møter, det seneste i Latvia i 2008. Nordisk ministerråd støtter kulturprogrammet innenfor samarbeidet og har støttet kultursamarbeidet mellom Østersjørådet og Den nordlige dimensjon.

10.7 Norsk-islandsk kultursamarbeid

På Kultur- og kirkedepartementets budsjett blir det årlig avsatt vel over 1 mill. kr til fremme av norsk-islandsk kultursamarbeid. For 2009 er det avsatt 1,27 mill. kroner til formålet. Prosjekter som tildeles midler skal ha relevans for begge land og skal helst gi avkastning i form av varige kontakter mellom kunstnere, kulturarbeidere eller forskere etter at det konkrete prosjektet er gjennomført. Disponering av midlene skjer i samarbeid mellom Kultur- og kirkedepartementet og det islandske kulturministeriet.

DEL III MULIGHETENES LANDSDEL – EN HELHETLIG HANDLINGSPLAN FOR KULTUR I NORDOMRÅDENE

11. TILTAK FOR KULTUREN I NORDOMRÅDENE

Kulturen er grenseoverskridende i flere betydninger - på det personlige plan, ved sine koblinger til og innvirkning på andre samfunnsområder og på samfunnsutviklingen mer generelt, og bokstavelig ved at folk møtes i kulturen over landegrenser. Kulturen gir identitet, trygghet og fellesskap. Kulturløftet og kulturpolitikken i Nordområdene skal også være helhetlig og fange opp de ulike aspektene. Det handler om å bidra til å utvikle levekår og livskvalitet for alle som bor i nord. Det handler om å satse på kultur som bidrag til å utnytte potensialet for utvikling av landsdelen i bredere samfunnsmessige sammenhenger, og det handler om kultur som kontakthflate med våre naboer i nord.

Kultur- og kirkedepartementet legger frem en helhetlig handlingsplan som vil tilrettelegge for å utnytte potensialet som ligger i en bred satsing på kultur i Nordområdene.

Thomas og Karina Hansen på Riddu Riðđu festivalen Foto: Ellen Stokland.

Arbeidet med oppfølgingen av handlingsplanen vil skje i samarbeid med fylkeskommunene Nordland, Troms og Finnmark. Den nordnorske kulturavtalen har tre felles satsingsområder innen kultur: profesjonell musikk, visuell kunst og film.

Handlingsplanen skal synliggjøre, sikre og styrke kulturlivet, og kulturfeltets bidrag til utvikling i Nordområdene. Planen skal bidra til at kulturløftet også understøtter og medvirker til at målene for Regjeringens nordområdestrategi blir nådd. Det skjer gjennom en rekke bidrag til kulturliv og kultursamarbeid i de tre nordligste fylkene. Handlingsplanen vil innebære et styrket internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene. Dette gjelder særlig samarbeidet med Russland, der oppfølgingen av den norsk-russiske handlingsplanen vil stå sentralt.

11.1 Styrking av kulturfeltet i Nord-Norge

Nord-norsk kulturliv er rikt og variert med en rekke institusjoner, organisasjoner og aktører som bidrar til et kulturtilbud av høy kvalitet. En godt utbygget kultursektor er viktig for alle som bor i Nord-Norge og av stor betydning for et fortsatt godt samarbeid med våre naboer i regionen. Kultur- og kirkedepartementets arbeid for å styrke nordnorsk kulturliv vil fortsatt være en viktig del av kulturløftet.

11.1.1 Kultur- og kirkedepartementet vil forankre nordområdesatsingen i kultursektoren i Nord-Norge og landet for øvrig ved å:

- tilrettelegge for samarbeid mellom nasjonale kulturinstitusjoner og de nordnorske kulturinstitusjonene.

Nord-Norge har et rikt og kompetent kulturliv som gir et bredt tilbud av høy kvalitet for alle som bor i landsdelen og som gir grunnlag for et bredt og innholdsrikt kultursamarbeid over grensene i Nordområdene. Det lokale og regionale kulturlivet i Nord-Norge har stor betydning i gjennomføringen av Regjeringens nordområdestrategi.

Også nasjonale kulturinstitusjoner som Den Norske Opera & Ballett og Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design har ressurser og kompetanse som kan gi gode bidrag til kultursamarbeidet i Nordområdene. Godt samarbeid og god kommunikasjon mellom aktørene i regionen og nasjonale kulturinstitusjoner andre steder i landet vil kunne bidra til å supplere og styrke internasjonale prosjekter. Departementet vil arbeide for å fremme initiativer til slikt samarbeid.

- arbeide for å skape flere møteplasser for kulturaktørene i Nord-Norge.

Det skjer et utstrakt samarbeid både nasjonalt og internasjonalt over hele kulturfeltet i Nord-Norge. Kunnskap og erfaring vil likevel variere. Det er derfor viktig at det etableres gode møteplasser og fora for samarbeid, kompetanseutvikling, informasjonsutveksling og nettverksbygging.

Kultur- og kirkedepartementet vil stimulere til opprettelse av nye møteplasser og samarbeidsplattformer ved å benytte seg av de bilaterale og internasjonale støtteordninger, det være seg norsk-russisk samarbeid, mobilitets- og nettverksstøtte i regi av Nordisk ministerråd og/eller EU/EØS-midler.

11.1.2 Kultur- og kirkedepartementet vil gjennom kulturløftet arbeide for å videreutvikle og styrke eksisterende kulturinstitusjoner og kulturaktiviteter i Nord-Norge ved å:

- øke Nord-Norges andel av den nasjonale kultursatsingen gjennom Regjeringens kulturløft.
- legge til rette for utbygging av et differensiert profesjonelt musikkliv i landsdelen, med et nettverk av ulike institusjoner som fyller ulike roller i en helhet i Nord-Norge.

Det klassiske musikkmiljøet styrkes ved etableringen av et nytt orkester- og operaselskap i Nord-Norge med utgangspunkt i Tromsø Symfoniorkester, Bodø Sinfonietta, Opera Nord og Musikkteatret i Bodø. Selskapet har fått navnet Nordnorsk Opera og Symfoniorkester AS, og selskapet skal drive og utvikle et symfoniorkester i Nord-Norge, drive kjerneensemblene Tromsø kammerorkester og Bodø Sinfonietta, samt produsere og formidle ballett, opera og musikkteater av høy kunstnerisk kvalitet i landsdelen. Det totale tilskuddet til enhetene som inngår i det nye selskapet, og til Nordnorsk Symfoniorkester spesielt, ble økt til 26 mill. kroner i 2009. Tilskuddet til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge ble økt med 2 mill. kroner samme år. Orkesterbyggingen skal fortsette i årene fremover.

Det rytmiske musikkfeltet i nordområdet støttes gjennom Rytmisk kompetansesenter Nord, som er basert på Nordnorsk jazzscene i Bodø, Rytmisk kompetansesenter for rock i Tromsø og Kalottspel i Målselv.

- fortsette styrkingen av de 14 museene i de tre nordligste fylkene som mottar driftstilskudd fra Kultur- og kirkedepartementet. Disse museene arbeider med materielle og immaterielle kulturuttrykk knyttet til Nordområdenes historie og samtidig og er viktige møteplasser og aktører i forvaltningen av Nordområdenes kulturelle identitet.
- støtte bibliotekene som levende litteraturhus som fremmer leselyst, kulturopplevelser og informasjon for alle, og som fungerer som en flerkulturell møteplass.

Forskning viser at folkebiblioteket er en viktig demokratibyggende og identitets-skapende faktor i samfunnet, særlig for flerkulturelle grupper. Bibliotekene fungerer som en møteplass på tvers av samfunnsgrupper og samfunnslag. I St.meld. nr. 23 (2008-2009) *Bibliotek* fremhever Regjeringen bibliotekenes møteplassfunksjon. Regjeringen vil styrke bibliotekene som bidragsyter til inkludering, integrering og kulturelt mangfold, ved satsing på systematisk utviklingsarbeid i forbindelse med tiltak for å styrke det generelle kompetansebehovet i biblioteksektoren.

- fremme en bredere og bedre satsing på film i landsdelen slik at utviklingen av et godt fagmiljø i Nord-Norge fortsetter.

Departementet vil øke støtten til den nordnorske filmsatsingen. Viktige aktører er Nordnorsk filmsenter, Samisk filmsenter og filmfondet FilmCamp. Disse er viktige

for å bygge opp talenter og utvikle en bransje i landsdelen. Film & Kino gir støtte til ulike filmfestivaler i landsdelen.

- legge forholdene bedre til rette for kunstnere og kunstformidling slik at landsdelen får vitale og profesjonelle fagmiljøer og institusjoner for visuell kunst på internasjonalt nivå.

Departementet har økt støtten til SKINN – Samorganisasjon for kunstformidling i Nord-Norge, som har som formål å organisere og fremme kunstformidling i de nordligste fylkene. Nordnorsk kunstnersenter har som oppgave å formidle samtidig billedkunst og kunsthåndverk i Nord-Norge, og institusjonen får støtte fra Kultur- og kirke departementet.

- styrke virksomheten til Pikene på Broen.

Pikene på Broen samarbeider med en rekke aktører innen kunst, politikk og næringsliv, og spiller en sentral rolle som kunst- og kulturformidler på tvers av den norske og russiske grensen.

- bidra til barne- og ungdomskulturen i landsdelen.

Departementet vil fortsette sitt arbeid med å fremme et allsidig kulturtilbud for barn og unge i de nordligste fylkene gjennom Ungdommens kultur mønstring og Den kulturelle skolesekken. Som en del av kultur løftet vil kultur kort for ungdom innføres i alle fylker som ønsker det, og dette vil gjøre kultur arrangementer lettere tilgjengelig for ungdom. Nordland fylkeskommune er allerede med i ordningen.

- legge til rette for det brede frivillige engasjementet i idrett og kultur og sørge for å øke antallet frivilligsentraler i landsdelen ytterligere.

Frivilligsentralene er lokalt forankrede møteplasser og samhandlingsarenaer for frivillig virke. Frivilligsentralene bidrar til å skape livskraftige lokalmiljøer og engasjerer befolkningen til felles innsats. Det er ønskelig med en vekst i antall sentraler i Nord-Norge, de store avstandene utgjør en utfordring for det samarbeid og erfaringsutveksling som sentralene skal bidra til.

- styrke samspillet mellom kultur og næringsutvikling i regionen, herunder på kultur som en del av reiselivsopplevelser og etablering av kulturbedrifter.

Kulturfeltet har en positiv innvirkning på en rekke samfunnsområder, bl.a. for næringsutvikling og bredere lokal og regional utvikling. Departementet vil styrke innsatsen for å utnytte potensialet som ligger i samspillet mellom kultur og næring når det gjelder utviklingen av kulturbaserte næringer og steds- og byutvikling.

- pilotprosjekt kulturnæringsfond i Tromsø

Det er planer om å etablere et kultur- og næringsfond i Tromsø kommune for å fremme kulturnæringene i regionen som et nasjonalt pilotprosjekt som skal samle kunnskap og kompetanse om slike satsinger. Kultur- og kirke departementet vil bidra til prosjektet for å styrke kunnskapsgrunnlaget til beste for kulturnæringene i Nord-Norge og landet for øvrig. Forholdet til ulike samarbeidsaktører og etablering

av et opplegg for erfaringsoverføring og -spredning må avklares i samarbeid med Tromsø kommune og Troms fylkeskommune.

- stimulere norsk idrett til større vekt på Nord-Norge når det gjelder anlegg, mesterskap og internasjonalt samarbeid.

11.1.3 Kultur- og kirkedepartementet vil arbeide for å styrke samisk kultur og nasjonale minoriteter ved å:

- øke overføringene til samisk kultur via Sametinget.
- bevare og videreutvikle samisk kultur og styrke samisk språk.

Som en del av Kulturløftet går Regjeringen inn for å øke kulturbevilgningene til Sametinget i neste stortingsperiode.

Departementet vil fortsette å støtte arbeidet for kvensk språk og kultur gjennom Kvensk institutt. I tillegg styrkes samisk og kvensk språk gjennom prosjektstøtte gitt av Norsk kulturråd og ABM-utvikling.

- bidra til arenaer for formidling, møteplasser og andre tiltak som fremmer flerkulturelle kulturuttrykk og –aktiviteter i nord.

Det samiske kulturfeltet utgjør en viktig del av nordnorsk kulturliv. I all hovedsak er det Sametinget som har ansvar for styrking og forvaltning av samisk kultur. Sametinget disponerer midler fra Kultur- og kirkedepartementet til bl.a. samiske kunstnerstipend, bibliotek tjenester, oppfølging av samisk språklov, samiske museer og musikkfestivaler. Gjennom Sametinget gis det også støtte til Beaivváš Sámi Teáhter.

Enkelte tiltak, som Riddu Riđđu Festivála, får tilskudd direkte fra departementet. I 2009 har Samisk arkiv flyttet inn i nye lokaler i Samisk vitenskapsbygg i Kautokeino. Drift av Samisk arkiv dekkes innenfor de årlige bevilgninger fra Kultur- og kirkedepartementet til Arkivverket.

- øke støtten til samiske aviser.

De samiske avisene spiller en viktig rolle både for demokratisk debatt og språkutvikling i det samiske samfunnet. For å bidra til økt utgivelseshyppighet i de samiske avisene øker Regjeringen tilskuddet til samiske aviser med 3 mill. kroner i 2009.

"Nikio" Beavvváš Sámi Teáhter. Foto: Ingun A. Mæhlum.

11.2 Styrking av norsk-russisk kultursamarbeid

Det er lange tradisjoner for kultur-, idretts- og kirke samarbeid over den norsk-russiske grensen. Gjennom små og store prosjekter på ulike nivåer skapes felles opplevelser, erfaringer og kunnskap og forståelse, som bidrar til å knytte folkene i regionen sammen. Kultur- og kirke departementet ønsker å bidra til å sikre denne virksomheten gjennom fortsatt aktiv støtte til norske og samiske kulturaktiviteter og institusjoner i Nord-Norge og til norsk-russiske samarbeidsprosjekter innenfor profesjonelt og frivillig kulturliv, idrett, film og kirkeliv.

11.2.1 Kultur- og kirke departementet vil styrke kultursamarbeidet med Russland ved å:

- gjennomføre norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene.

De norske og russiske kulturministrene signerte i januar 2009 en norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene, som skal styrke samarbeidet mellom de to land. Som ledd i handlingsplanen skal det etableres treårige samarbeidsprogrammer, et norsk-russisk kulturforum og norsk-russiske informasjonstjenester. Det skal arrangeres norsk-russiske kulturdager i begge land.

Kultur- og kirke departementet vil i tiden fremover samarbeide med det russiske kulturministeriet om å sette i verk handlingsplanen, både faglig og administrativt.

- gjennomføre tiltak under det første treårige samarbeidsprogrammet (2010 - 2012) i henhold til norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene.

Departementet vil i samarbeid med russiske myndigheter og norske kulturaktører bidra til gode samarbeidsprosjekter innenfor de kulturområdene som er trukket frem i det første treårige samarbeidsprogrammet som løper fra 2010-2012. Programmet vil i første programperiode ha særlig fokus på litteratur og bibliotek, film, jazz, barn og unge, samt urfolkskultur.

- arbeide for å forankre internasjonalt samarbeid i Nordområdene i nasjonale institusjoner.

Det vil være naturlig at nasjonale kulturinstitusjoner bidrar til gjennomføring av større norsk-russiske samarbeidsprosjekter. Det er viktig at det er bevissthet om betydningen av et godt kultursamarbeid med russiske kulturaktører og de ressursene de nasjonale institusjonene kan bidra med i det norsk-russiske kultursamarbeidet.

11.2.2 Kultur- og kirke departementet vil legge til rette for at det blir skapt møteplasser, nettverk og utveksling over den norsk-russiske grensen for å styrke erfaringsutveksling og relasjonsbygging ved å:

- styrke kulturprogrammet Barentskult.

Barentskult er en viktig finansieringskilde for kulturprosjekter i Nordområdene som bidrar til møter mellom norsk og russisk kultur. Kultur- og kirke departement bidrar derfor sammen med de tre nordnorske fylkene og Utenriksdepartementet til finansieringen av programmet. Barentssekretariatet forvalter midlene. Departementet vil styrke sin deltagelse i dette kulturprogrammet.

- styrke aktiviteter på ulike områder innen kulturfeltet:
 - bidra til samarbeid om kunstutstillinger, festivaler, kulturdager og andre kulturarrangementer.
 - oppmuntre til etablering av hospiteringsprogrammer, bidra til at det blir arrangert gjestespill av musikk- og teaterensembler, tilrettelegge for utveksling av unge klassiske musikere mellom de to landene.
 - bidra til organisering av konferanser og seminarer innenfor flere av kultursektorene.
 - fortsette sin støtte til grenseoverskridende samiske og urfolks kulturprosjekter bl.a. gjennom bidrag til møteplasser som Riddu Riđđu-festivalen.
- legge til rette for å videreutvikle folk-til-folk-samarbeidet i regi av idrettsorganisasjonene i Nordområdene.

Gjennom rammetilskuddet til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) legger departementet til rette for en videreutvikling av samarbeidet i regi av idrettsorganisasjonene i Nordområdene.

- bidra til å skape møteplasser for russiske og norske frivilligsentraler og legge til rette for å videreutvikle dialog og møteplasser mellom frivillige organisasjoner og sammenslutninger i Russland og Norge.

Kultur- og kirkedepartementet vil bidra til at det blir avholdt en erfaringskonferanse om frivillighet med deltakere fra både Norge og Russland.

- støtte til videreutvikling av nordnorsk kirkelivs særpreg, preget av etnisk, språklig og kulturelt mangfold, og støtte kirkesamarbeidet over grensene.

Nordnorsk kirkeliv har gjennom årene vært preget av etnisk, språklig og kulturelt møte over grensene. Departementet vil legge vekt på at dette særpreget ved landsdelen videreutvikles. Dette vil bli ivaretatt ved de årlige tildelingene til de to nordnorske bispedømmene, ved å styrke kulturdimensjonen i kirkesamarbeidet, og ved å tydeliggjøre den religiøse dimensjonen i kulturmøtet mellom Russland og Norge.

- arbeide for å forenkle grensepasseringer over den norsk-russiske grensen for å lette kulturutvekslingen i Nordområdene.

Det kan være en utfordring for den praktiske gjennomføringen av norsk-russiske kulturprosjekter at grensepasseringer og formelle avklaringer tar tid.

Departementet vil ta opp de utfordringene dette gir for gjennomføringen av kulturprosjekter med ansvarlige instanser i begge land.

11.3 Styrking og videreføring av annet internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene

11.3.1 Kultur- og kirkedepartementet vil videreføre sitt engasjement i internasjonalt kultursamarbeid i Nordområdene ved å:

- styrke koordinering av norsk kulturpolitikk i internasjonale og regionale samarbeidsfora og videreutvikle den aktive dialogen med nabolandene om kulturpolitikk i Nordområdene.

Norge deltar i en rekke internasjonale og regionale fora for samarbeid og kontakt. Det er viktig at norsk kulturpolitikk og tiltak på kulturfeltet er synlig som en viktig del av vårt internasjonale arbeid. Kultur- og kirkedepartementet vil fortsette sin innsats for å synliggjøre kulturfeltets betydning i internasjonalt samarbeid og for bedret koordinering av tiltak i ulike fora.

- styrke kulturprogrammet Barentskult.

Kultur- og kirkedepartementet bidrar til Barentskultprogrammet, jfr. omtale ovenfor. Barentskult dekker også internasjonale kulturprosjekter i Nordområdene utenom Russland.

- arbeide for støtte til grenseoverskridende kultursamarbeid i Nordområdene

Det gjennomføres mange spennende grenseoverskridende samarbeidsprosjekter av høy kvalitet mellom kulturaktører i Norden og Russland, bl.a. gjennom Pikene på Broen og Samovarteateret, samt samiske og andre urfolks kulturprosjekter.

Barentsrådet, Barentssekretariatet og Nordisk ministerråd er også sentrale aktører i dette arbeidet. Det er viktig at dette videreføres, som en del av det bredere internasjonale samarbeidet i nord. Departementet vil bidra til at arbeidet kan fortsette og videreutvikles.

11.3.2 *Innenfor ulike kultursektorer vil departementet:*

- arbeide for utvekslingsprogrammer for musikkensembler, kor og dansegrupper og for teaterutveksling og festivaler.
- bidra til å utvikle hospiteringsprogram mellom museer i Nordområdene.
- styrke innsatsen for oversettelse av samtidslitteratur.

Nordområdene favner flere språk. Oversettelser er viktig for å spre litteratur i regionen. Departementet er opptatt av at norske forfattere oversettes til russisk og at et utvalg russisk litteratur kan bli gjort tilgjengelig på norsk.

- tilrettelegge for en videreutvikling av Barentsidretten i regi av idrettsorganisasjonene.

Idrettssamarbeid i nord har lange tradisjoner. Kultur- og kirkedepartementet vil gjennom rammetilskuddet til NIF legge til rette for en videreutvikling av Barentssamarbeidet i regi av idrettsorganisasjonene.

- styrke bidraget til Samarbeidsrådet for Kristne Kirker i Barentsregionen, med særlig vekt på å understøtte kirkelige folk-til-folk-prosjekter over grensene.

Det kirkelige barentssamarbeidet har siden 1998 vært organisert gjennom Samarbeidsrådet for Kristne Kirker i Barentsregionen. Etablering av vennskapsmenigheter på tvers av lande- og kirkegrensene har stått sentralt i dette.

Departementet vil bidra til å styrke dette arbeidet.

Nordnorsk symfoniorkester. Foto: Stig Einarsen.

**Andel av KKD's budsjett for 2009 som inngår i Kulturløftet og som tilfaller Nord-Norge
2005-2009 (i 1000 kroner)**

Kap. Post	Tiltak	Tilskudd Nord-Norge 2005	Tilskudd Nord-Norge 2009	Økning	Økning i %
Over prog.kat 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål					
314 72	Norsk-russisk kulturstrategi		5 000		
314 76	Den kulturelle spaserstokken		1 930		
315 71	Frivillighetssentraler	8 166	12 170		
315 72,00	Frifond (inkl. spillemidler)	13 459	16 046		
Sum prog.kat 08.15		21 625	35 146	13 521	62,5 %
Over prog.kat 08.20 Kulturformål					
320 53	Samiske kulturformål	32 113	61 993		
320 73	Hålogaland Teater	114 700			
320 73	Kvæntunet	4 700			
320 73	Aja Samisk Senter (investeringstilskudd)		5 200		
320 73	Hamsunsenteret (investeringstilskudd)		16 000		
320 73	Monument over ofre for hekseprossesser		2 000		
320 73	Østsamisk museum i Neiden (invest.tilskudd)	9 000	2 500		
320 74	Figurteatret i Nordland	4 354	5 232		
320 74	Nordland Akademi for Kunst og Kultur	995	1 154		
320 74	Regionalt senter for kirkemusikk i Bodø	0	288		
320 74	Stamsund Internasjonale Teaterfestival	0	500		
320 74	Kulturtiltak på Svalbard (Longyearbyen lokalstyre)	132	152		
320 78	Nordisk informasjonskontor i Nord-Norge	585	675		
322 72	Nordnorsk Kunstnersenter	1 691	4 745		
322 78	Samorg. for kunstformidling i Nord-Norge - SKINN	764	1 381		
323 01	Rikskonsertene - andel Nord-Norge	11 400	13 500		
323 71	Tromsø Symfoniorkester	8 796	13 396		
323 72	Festspillene i Nord-Norge (FINN)	6 915	11 335		
323 72	Riddu Riddu	0	1 500		
323 74	Landsdelsmusikerne i Nord-Norge	13 841	16 163		
323 78	Bodø Sinfonietta	0	2 500		
323 78	Nordnorsk Symfoniorkester - utvikling	0	6 500		
324 01	Riksteatret - andel Nord-Norge ¹⁾		18 000		
324 71	Hålogaland Teater	23 176	38 598		
324 71	Nordland Teater AS	13 512	19 907		
324 73	Musikkteatret i Bodø	566	1 745		
324 73	Opera Nord, Tromsø	752	1 951		
324 75	Stellaris Danseteater AS	0	3 939		
324 78	Nordland Teater - Husleie		1 903		
326 01	Nasjonalbiblioteket - andel Mo i Rana	117 595	166 363		
326 78	Bibliotekjeneste på Svalbard	152	258		
328 70	Helgeland museum	6 670	12 881		
328 70	Lofotr Viking Museum	1 445			
328 70	Midt-Troms Museum	1 761	3 557		

Kap.	Post	Tiltak	Tilskudd Nord-Norge 2005	Tilskudd Nord-Norge 2009	Økning	Økning i %
328	70	Trondarnes Distriktsmuseum	1 783			
328	70	Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	1 193	4 548		
328	70	Museum Nord	4 189	11 161		
328	70	Nordnorsk Kunstmuseum	500	13 669		
328	70	Nord-Troms Museum	1 666	2 487		
328	70	Norsk Luftfartsmuseum	8 974	10 577		
328	70	Perspektivet Museum	1 323	2 829		
328	70	Salten Museum	5 864	11 292		
328	70	Sør-Troms museum	1 508	7 228		
328	70	Varanger Museum	0	6 934		
328	70	Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum	0	2 705		
328	70	Svalbard Museum		1 089		
328	78	Kainun institutti - Kvensk institutt	1 582	4 533		
328	78	Nordnorsk Vitensenter - skolesekkmidler		468		
329	01	Samisk arkiv - drift	0	2 200		
329	01	Statsarkivet i Tromsø		11 467		
329	45	Samisk arkiv - investeringer	0	1 200		
	55	Norsk kulturråd - anslagsvis andel Nord-Norge for alle	18 318	22 570		
Sum prog.kat 08.20			422 515	552 773	130 259	30,8 %
Over prog.kat 08.30 Film- og medieformål						
334	73	Nordnorsk filmsenter	5 416	8 217		
334	73	FilmCamp	0	2 500		
334	73	Internasjonalt samisk filmsenter		1 500		
335	71	Produksjonstilskudd	17 785	20 100 ²⁾		
335	75	Tilskudd til samiske aviser	12 969	21 627		
335	77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	1 560	1 743		
Sum prog.kat 08.30			37 730	55 687	17 957	47,6 %
Sum Andel av KKD's budsjett 2009 som inngår i Kulturløftet og som tilfaller Nord-Norge			481 870	643 606	161 737	33,6 %

¹⁾ Vanskelig å tallfeste dette for 2005.

²⁾ Dette er 2007-tall. Fordelingen for 2008 foreligger snart. Endelig fordeling for 2009 foreligger senhøsten 2009.

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009

Scenekunst

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Nordland		
Røst kommune	Ragnar Olsen/Querini scenetekst	45 000
Åarjelhsaemien Teatere/Sydsamisk Teater	Gieje og Baltasteæjja gjestespill	100 000
Stamsund Internasjonale Teater	Mossoux/Bonté gjestespill	100 000
Teater Nor	H20 fri scenekunst - teater	500 000
Eilertsen og Granados	Julios labyrinter Fri scenekunst	350 000
Helgeland Kulturinkubator	Kunstrevyen fri scenekunst	200 000
Troms		
Ferske scener	Kristin Bjørn og Bjørn Are Dypås/Vi hever våre hoder i skam scenetekst	45 000
Johanne Eltoft/Simone Grøtte Pedersen	Bouazudansa koreografi	50 000
Tromsø kunstforening	Performancekunst gjestespill	100 000
Teaterverket Lit	Sommerfugleffekter gjestespill	70 000
Kulta Produksjoner	Tverrfaglig kunstnerisk verksted andre scenekunsttiltak	45 000
Kulta Produksjoner	Hamsuns feber fri scenekunst	200 000
Ferske scener	Vi hever våre hoder i skam fri scenekunst	1 150 000
Trine Johanne Falch	Afrika, Allmannamøtet fri scenekunst	570 000
Elin Danielsen	Olsens ballettinstitutt Fri scenekunst	400 000
Hege Pålsrud	Rom i rom scenekunst og ny teknologi	97 000
Hege Pålsrud	For what it's worth... fri scenekunst	200 000
Kalottspel	Kan du sjå det på meg	100 000

	fri scenekunst	
Gerd Kaisa Vorren	Møtet fri scenekunst	80 000
Finnmark		
Samovarteatret	I et hjørne av verden gjestespill	75 000
DanseFestival Barents	DanseFestival Barents 2009 Andre scenekunsttiltak	50 000
Grenseløse bilder v/ Anstein Mikkelsen	Sanat – ord – kvensk danseforestilling fri scenekunst	200 000
Reidar Sjøset	Anima fri scenekunst	250 000
Sum		4 977 000

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009

Litteratur

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Troms		
Ordkalotten	Ordkalotten 2009 - internasjonal litteraturfestival	250 000
Kuiper	Kuiper 2009 - tidsskrift	60 000
Marg Media	Marg 2009 - tidsskrift	180 000
Nordnorsk Magasin	Nordnorsk magasin - tidsskrift	100 000
Finnmark		
Ruijan Kaiku	Ruijan Kaiku 2009 - kvensk månedsavis	1 000 000
Sum		1 590 000

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009

Kulturvern

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Nordland		
Øksnes Kystlag	Lykken + marmelen = Lykken i framtida - dokumentasjon, formidling og opplevelse av kystkulturen til barn og ungdom	50 000
Troms		
Kalen	Maursunddager ved Maursund Gård - en møteplass med fortiden inn i fremtiden	60 000
Tromsø Museum Universitetsmuseet	Lars Walkeapaää: Könkäävuoma-samernas renflyttingar och sommarbosättningar i Troms fylke	150 000
Hålogaland Amatørteaterselskap – HATS	Hålogaland Amatørteaterselskap - utbedring og sikring av tjenester tilknyttet eksisterende manusarkiv	70 000
Astafjord Kystlag	Dokumentasjon og formidling av restaureringsarbeidet utført på M/K Folkvang	167 000
Østgårdsaga	Dokumentasjon og rekonstruksjon av sauna og steinovn til baking i Manndalen i Nord-Troms	50 000
Várdobáiki samisk senter	Dokumentasjon av historier knyttet til Sandemark gamle skole og elevenes hverdag utenom skoletid	30 000
Finnmark		
Siivet - Grenseløse bilder	Fem på tolv - videodokumentasjon av de siste bærere av opprinnelig kvensk kultur	150 000
Østsamisk Museum	Minner om Neiden - kulturhistorisk filmdokumentasjon over det skoltesamiske liv	300 000
Bioforsk Jord og Miljø, Svanhovd	Skoltesamiske bruksplanter - dokumentasjon av tradisjonell plantebbruk	50 000
Sum		1 177 000

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009

Barne- og ungdomskultur

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Nordland		
Tor-Helge Allern	Den unge Petter i Bergen by	65 000
Stamsund Internasjonale Teater	Stamsund 2009 - internasjonal arena for utforskning og nytenkning innenfor barne- og ungdomskunst i Nord-Norge	250 000
Samiske kulturdager i Bjerkvik	Samiske kulturdager i Bjerkvik 2009	15 000
Alsvåg Brass Band	Musikalen Slogfunk av Marianne Meløy	100 000
Maja Eline Larssen	Huset – et prosjekt der unge kunstnere fra Romerike folkehøgskole og Andøya møtes for å lage teater	35 000
Troms		
NUFF/Nordisk Ungdoms Filmfestival	Nordisk Ungdoms Filmfestival 2009	150 000
Hålogaland Amatørselskap - HATS	Minifest: performance samtaler – seminar og workshop i Tromsø	70 000
Tromsø kunstforening	Lydkunstverksted – workshop for barn i Tromsø kunstforening	27 000
Kalottspel	Kalottspel 2009 – kurs for barn og ungdom	50 000
Finnmark		
Varanger Samiske Museum / Varjjat Sami Musea	Samisk ungdom - toårig samtidsdokumentasjon for og med ungdom	178 000
Kvensk institutt/Kainun institutti	Uuet Laulut – Odda Lávlagat – musikkprosjekt for ungdom som synger på minoritetsspråk	400 000
Finnmark fylkesbibliotek	Litteraturleir for ungdom i Barents	30 000
Sum		1 370 000

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009
Andre formål

	Tiltak	Beløp
Troms		
Nordreisa kommune Utviklingsavdelingen	Kvenkulturfestivalen Baaski 2009	80 000
Thai-Tromsø Forening	Thai Kultur Festival 2009	30 000
Finnmark		
Foreningen Børselv kvenfestival	Kippari-festivalen 2009	80 000
Sum		190 000

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009
Billedkunst og kunsthåndverk

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Nordland		
NK Nord-Norge	Skrivekurs for medlemmer av Norske Kunsthåndverkere Nord-Norge - 25. til 26. juni 2009	20 000
Bodø Kunstforening	Kunsthøst 2009 - produksjon av Svein Flygari Johansens verk.	80 000
Troms		
Tromsø kunstforening	Utstillingene PolArt og Jesper Just under Tromsø Internasjonale Filmfestival 2009	50 000
Tromsø kunstforening	Tromsø Kunstforening - utviklingsstøtte 2009 - 2011*	200 000* + 200 000 pr år i 2010-2011
Tromsø kunstforening	Tromsø kunstforening og Insomniapestivalen 2009	70 000
Finnmark		
Saviomuseet / Saviomusea	Verdensanskuelsen i urfolkskunst i sirkumpolare områder - kulturelle endringsprosesser og samtidskunsten	50 000
Vadsø Kunstforening	Utstilling med Kaija Kiruru juni - august 2009	15 000
Samisk Kunstnersenter / Sami Daidaguoovddas	Utstillingsprosjekt med Synnøve Persen - utstillingsåpning og seminar	60 000
Sum		545 000

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009

Bestillingsverk

Søker	Tiltak	Beløp
Nordland		
Musikkteater i Bodø Sissel Aarhaug	Anitra Tumshevica - opera/scenisk	192 000
Vefsn-Ensemblet	Bjørn Alterhaug - kammermusikk	68 000
Ensemble Ylajali	Bodvar D. Moe - klassisk verk for kor	25 000
Hamsun-stiftelsen Hamarøy	Jørn Øien - Crossover - Landstrykere	50 000
Lofoten Kulturhus	Torstein Aagaard-Nilsen - opp av havet	70 000
Troms		
Perspektivet Museum	Aggie Peterson - instrumental elektronika	40 000
Nordnorsk Storband	Alf Kjellmann - storband jazz	40 000
Ferske Scener	Erik Stifjell - Vi hever våre hoder i skam	75 000
Kalottspel	Snorre Bjerck - musikk til en danseforestilling til Kalottspel 2009 - folkemusikk/verdensmusikk	40 000
Finnmark		
Hammerfest Kunstforening	Sverre Gjørvad - jazz	25 000
Sum		625 000

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009

Musikk – Andre musikktiltak, produksjoner, musikkensembler

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Nordland		
Ny musikk uka - Sortland	Ny musikk uka 2009 - konserter, foredrag og verksteder	20 000
Nordland Musikkfestuke - Bodø	Scene Ung 2009	60 000
Helgeland Sinfonietta - Mosjøen	Barokkprosjekt i regi av Helgeland Sinfonietta	20 000
Engegårdskvartetten – Kabelvåg	Engegårdskvartetten - musikkensembler 2009	250 000
Jan Gunnar Hoff Group, Bodø	Jan Gunnar Hoff Group - musikkensembler 2009	150 000
Troms		
Vokal Nord, Tromsø	Vokal Nord - forsøksordningen for kor	250 000
SKUG-senteret, Tromsø	Expressing musical creativity with technology	50 000
Vokal Nord, Tromsø	Vokal Nord - musikkensembler 2008 – 2010	200 000
Lux Borea, Godfjord	Lux Borea - musikkensembler 2009	50 000
Finnmark		
Sámi Jienat, Kautokeino	Odda Eatnamat/Nya Marker - multikunstnerisk forestilling utfra sanger og joiker Áilluhas	30 000
Sum		1 080 000

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009
Musikkfestivaler

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Nordland		
Nordland Musikkfestuke, Bodø	Nordland Musikkfestuke	1 900 000
Nødutgangfestivalen, Bodø	Nødutgangfestivalen	50 000
Vinterfestuka i Narvik	Vinterfestuka i Narvik	450 000
Sortland Jazzweekend, Sortland	Sortland Jazzweekend	150 000
Lofoten Internasjonale Kammermusikkfest, Kabelvåg	Lofoten Internasjonale Kammermusikkfest	450 000
Rootsfestivalen i Brønnøysund v/ Kulturcompagniet	Rootsfestivalen	100 000
Smeltingen, Mo i Rana	Smeltingen musikkfestival	50 000
The Groove Valley Jazzcamp, Moldjord	The Groove Valley Jazzcamp	50 000
Trænafestivalen, Træna	Trænafestivalen	200 000
Hemnes Jazzforum, Hemnesberget	Hemnes Jazz- og Bluesfestival	150 000
Troms		
ILIOS Festivalen, Harstad	Ilios-festivalen	400 000
Nordlysfestivalen, Tromsø	Nordlysfestivalen	800 000
Kalottspel, Rundhaug	Kalottspel	250 000
Insomnia Festival, Tromsø	Insomnia Festivalen	200 000
Barentsjazz, Tromsø	Barentsjazz	50 000
Karlsøyfestivalen, Karlsøy	Karlsøyfestivalen	100 000
Finnmark		
Barents Spektakel, Kirkenes	Musikk Spektakel i festival Barents Spektakel	150 000
Skiippagurrafestivalen, Tana	Skiippagurrafestivalen	200 000
Varangerfestivalen, Vadsø	Varangerfestivalen	1 050 000
Alta Soul og Blues Festival, Alta	Alta Soul og Bluesfestival	50 000
Sum		6 800 000

Norsk kulturråd
Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009

Kirkemusikk og rytmisk musikk

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Kirkemusikk		
Nordland		
Bodø Internasjonale Orgelfestival	Bodø Internasjonale Orgelfestival – to kommende festivaler 2009 og 2010	300 000 (300 000 i tilsagn for 2010)
Capella Petri	Capella Petri/VocalART – kirkekonserter med bl.a. J.S. Bach: Messe i A-dur	45 000
Moskenes menighet	Kveldskonserter i Moskenes	15 000
Narvik kirkes kammerkor	Korbarokk i Narvik/Harstad med sangsolister og orkester	50 000
Lofoten Artist Management	Orgelturné med Kåre Nordstoga i Nordland og Troms	30 000
Troms		
Vokal Nord	Juleoratoriet av J.S. Bach i Ishavskatedralen med sangsolister og orkesteret Concerto Farinelli (Tyskland)	100 000
Hijoo Moon	Internasjonale orgelkonserter i Tromsø domkirke	50 000
Rytmisk musikk		
Nordland		
Erling Renberg	Erling Ramskjell, Stefan Sundström og Karin Renberg – turné mars 2009	25 000
Lofoten Artist Management	Jan Gunnar Hoff – Norgesturné våren 2010	30 000
Nordnorsk Storband	Nordnorsk Storband under Sortland Jazzweekend 2009	50 000
Kjøpsvik bluesklubb	Sementblues 2009	40 000
Kjøpsvik bluesklubb	Konserter 2009	20 000
FOT klubb	Konserter mai-desember 2009	40 000
Brønnøy jazzforum	Konsertvirksomhet 2009	60 000
AdLib Jazzklubb	Konsertvirksomhet 2009	100 000
Bodø Bluesklubb	Bodø Bluesklubb 10 år	30 000
Hemnes jazzforum	Klubbkonserter 2009	30 000
4/4 Forum for takt og tone	Klubbkonserter og NNM i blues 2009	60 000
Sortland jazz- og viseklubb	Konsertsesong 1. halvår 2009	50 000
Sortland Rockeklubb	Blablafestivalen 2009	20 000

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Rytmisk musikk		
Troms		
Tromsø Jazzklubb	Konsertvirksomhet 2009	150 000
Reisa Jazzklubb	Arrangementer 2009	25 000
Folkemusikkpøbben i Tromsø	Vinter/vårprogram 2009	10 000
Viseklubben Spelt	Konsertvirksomhet 2009	70 000
Tromsø World Music Festival	Tromsø World Music Festival 2009	100 000
No Siesta, Fiesta!	Latinfestivalen No Siesta, Fiesta!	80 000
Finnmark		
Musikk i Finnmark	The Bridge – Turné Vestlandet og Østlandet 2009	60 000
Sápmusikk	Karasjok musikkklubb – konserter 2009	40 000
Midnattsrocken	Midnattsrocken 2009	30 000
Vadsø Jazzklubb	Konsertprogrammet 2009	60 000
Sum		1 755 000

Norsk kulturråd

Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009

Innkjøpsordningen for musikk

Søker	Tiltak	Beløp
Nordland		
Euridice Turn Left	Åse Krystad/Sergej Osadachuk: Haugtussa (av Cathrine Elling) (EUCD44)	71 123
Euridice Turn Left	Bjørn Boysen: Orgelbüchlein av J.S. Bach (EUCD47)	71 123
Euridice Turn Left	Jon M. Skogstad: Clavierübung III (EUCD49)	71 123
Troms		
Smart Patrol Records	Karlsøy prestegaard	74 385
Finnmark		
DAT OS	Ole Larsen Gaino: Ludiin Muitalan (forteller med joik) (DAT48)	71 123
Sum		358 877

Norsk kulturråd**Tilskudd til de tre nordligste fylkene i 2009 (pr. 17.08.2009)****Rom for kunst**

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
Nordland		
Bryggodden galleri	Etablering	43 000
Galleri Bodøgaard	Nybygg fase 2	500 000
Teater Nor	Ombygging for tverrkunstnerisk virke	350 000
Helgeland kulturinkubator	Mobilt videovisningsrom	150 000
Alstadhaug kommune	Sceneteknisk utvikling av Stanneshallen	150 000
Troms		
Kurant visningsrom	Etablering	50 000
Kråkeslottet Senja	Etablering ArtiJuli	45 000
Tromsø internasjonale filmfestival	Tilrettelegging for tverrkunstnerisk virke	50 000
Finnmark		
Pikene på broen	Arenautvikling	750 000
Sum		2 088 000

Kart: Cartographer/designer: Hugo Ahlenius, UNEP/GRID-Arendal http://maps.grida.no/go/graphic/barents_region_topography_and_bathymetry3

Sources: Ahlenius, H. 2005. Vital Arctic Graphics, figure 2: Topography and bathymetry of the Arctic. Arendal, Norway: UNEP/GRID-Arendal ESRI Inc. 1993. Digital Chart of the World. Redlands, USA: ESRI. ESRI Inc. 2000. ESRI Data & Maps. Redlands, USA: ESRI. NGA. 2000. VMAP 0, Version 5. http://geoengine.nga.mil/geospatial/SW_TOOLS/NIMAMUSE/webinter/rast_roam.html (accessed July 14, 2006) Patterson, T. 2006. CleanTOPO2.

Utgitt av:
Kultur- og kirkedepartementet, september 2009

Forside: Illustrasjon tegnet av 0047 i forbindelse
med prosjektet "Northern Experiments - The Barents Urban
Survey 2009"

Trykk: Departementenes servicesenter
09/2009 - opplag 1000

